

Berkelland in Beweging

Sportvisie 2007-2012

Bijlagenrapport

Hopman•Andres Consultants BV
Hoewelaken, 13 april 2007
R07-105.746/HJH/KM

Inhoudsopgave

A.	Samenvatting en deelconclusies	1
	A.1 Accommodaties	1
	A.2 Tarieven	4
Hoofdstuk I	Inleiding	6
	1.1 Algemeen	6
	1.2 Sport in Berkelland	7
	1.3 Integrale benadering sportsector	8
	1.4 Opbouw van voorliggende rapportage	9
Hoofdstuk II	Accommodaties	10
	2.1 Inleiding	10
	2.2 Inventarisatie aanbod	10
	2.3 Gebruik en bezetting	18
	2.4 Financiële informatie	26
Hoofdstuk III	Tarieven	27
	3.1 Inleiding	27
	3.2 Huidige situatie	27
	3.3 Benchmark tarieven	30
	3.4 Mogelijke grondslagen tariefstructuur	34
Hoofdstuk IV	Omgevingsanalyse	37
	4.1 Inleiding	37
	4.2 Demografische situatie Berkelland	37
	4.3 Maatschappelijke trends	40
	4.4 Sporttechnische ontwikkelingen	44
	4.5 Relevante overige ontwikkelingen	49
	4.6 Resumé	52
Bijlage 1	Notitie bouwkundige schouw	55
Bijlage 2	Capaciteitsberekening voetbal	66
Bijlage 3	Sporttarieven referentiegemeenten	70

A. Samenvatting en deelconclusies

In voorliggende bijlagenrapportage worden de resultaten gepresenteerd van de verrichte inventarisatie en analyse naar de huidige sportaccommodaties en sporttarieven in de gemeente Berkelland.

Deze inventarisatie en analyse van de huidige situatie en de relevante omgevingsfactoren heeft geresulteerd in een aantal deelconclusies en (voorlopige) aanbevelingen die, voorafgaand aan de rapportage, bij wijze van integrale samenvatting, navolgend puntsgewijs worden weergegeven.

Hierin wordt onderscheid gemaakt naar accommodaties (A1) en tarieven (A2). Voor wat betreft de accommodaties worden de belangrijkste deelconclusies geformuleerd voor de verschillende accommodatietypen (binnensport, buitensport en zwembaden). Ten aanzien van de sporttarieven worden niet alleen deelconclusies geformuleerd maar worden ook aanbevelingen c.q. uitgangspunten geformuleerd die van belang worden geacht bij het ontwikkelen van een nieuwe geharmoniseerde tariefstructuur.

A.1 Accommodaties

ALGEMEEN

- De gemeente Berkelland beschikt over een gevarieerd gemeentelijk sportaccommodatieaanbod met een evenwichtige spreiding over de gemeente en de verschillende kernen.
- Ten opzichte van landelijke kengetallen kenmerkt Berkelland zich als een sportieve gemeente met een hoge sportparticipatiegraad.
- Demografische prognoses wijzen erop dat de bevolkingsomvang in Berkelland tot 2020 met circa 4,6% zal afnemen. Dit terwijl de bevolking in Gelderland en Nederland nog een groeioprognose kenen van respectievelijk 3,7% en 3,1%.
- Gelet op de sterke lokale vergrijzing is het van belang dat in het sportaccommodatieaanbod ook aansluiting wordt gezocht bij de wensen en behoeften van de toenemende groep senioren.
- Ondanks de toenemende aandacht voor sportbeoefening als middel om maatschappelijke doelen te bereiken, staat de verenigingsdeelname onder druk door afnemende budgetten en toenemende concurrentie van meer vrijblijvende, individuele en/of commerciële sportvormen.
- De realisatie van kunstgrasvelden, accommodatieclusters en multifunctioneel gebruik biedt nieuwe kansen voor een effectief gebruik van beschikbare ruimte.
- Door de relatie van de sportsector met aanverwante beleidsterreinen te versterken kunnen wederzijdse schaal- en synergievoordelen worden behaald die ten goede komen aan zowel het financieel als maatschappelijk rendement van de sportaccommodaties en – voorzieningen.

BINNENSPOORT

- Het aanbod aan gemeentelijke binnensportaccommodaties in Berkelland bestaat uit zes sporthallen, één sportzaal en elf gymnastieklokalen.
- Vijf van de zes sporthallen kent een leeftijd van meer dan 25 jaar. Door tussentijdse renovaties is echter de technische en economische levensduur van de accommodaties verlengd.
- Er bestaat geen volledige consistentie in de eigendomssituatie en de exploitatie/beheervorm van de binnensportaccommodaties. Voor het overgrote deel is de eigendom in handen van de gemeente en wordt ook de exploitatie vanuit de gemeentelijke organisatie invulling gegeven.
- Voor enkele accommodaties (o.a. Timpke, Spilbroek, Rikkenhage) is de exploitatie uitbesteed aan private marktpartijen, waarmee nadere exploitatietechnische en financiële afspraken zijn gemaakt.
- Doordat de sporthallen nagenoeg allemaal opdeelbaar zijn in losse zaaldelen bestaan goede mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik en optimalisatie van de bezetting.
- Voor de sporthallen geldt dat in het algemeen sprake is van een evenwichtige bezetting en een intensief gebruik. Verschillen in aantal gebruiksuren zijn hoofdzakelijk het gevolg van functionaliteit en opdeelbaarheid van de accommodaties.
- Voor de gymnastieklokalen bestaan onderling grotere verschillen in zowel onderwijs als verenigingsgebruik. Hoewel de meeste accommodaties intensief worden gebruikt kennen met name de lokalen De Benneker, De Mölle (Haarlo), Zonnekamp en 't Haarhoes een laag aantal gebruiksuren per jaar.
- Voor de totale binnensportaccommodaties geldt dat circa 20% van het gebruik wordt gevormd door onderwijsinstellingen en circa 80% door verenigingen en derdengebruik.
- Opvallend is dat de sporthallen in het algemeen slechts zeer beperkt voor (basis)onderwijsgebruik worden ingezet. Dit impliceert dat met name op uren overdag nog ruimte aanwezig kan zijn terwijl de avond- en weekenduren juist druk bezet zijn.

BUITENSPORT

- De gemeente Berkelland telt veertien buitensportparken die met name worden gebruikt voor voetbal (11 parken), korfbal (2 parken), tennis (2 parken), touwtrekken (2 parken) en atletiek (1 park).
- Daarnaast is ook een groot aantal private buitensportaccommodaties aanwezig voor onder meer wielrennen, tennis, schaatsen, touwtrekken, paardensport en modelvliegen.
- De veertien gemeentelijke sportparken zijn alle in eigendom bij de gemeente en worden ook vanuit de gemeentelijke organisatie beheerd en geëxploiteerd.
- De verenigingen treden veelal op als huurder van de velden en de accommodaties. Alle opstallen zijn eigendom van de verenigingen.
- Op basis van de planningsnormen van NOC*NSF en KNVB wordt voor de voetbalaccommodaties een totale (theoretische) overcapaciteit geconstateerd van 13 wedstrijdvelen inclusief wetra-velen.
- Wanneer de wetra-velen niet als wedstrijdveld worden gerekend bedraagt de overcapaciteit 5 velden.
- Voor de overige sporten geldt alleen voor de tennisverenigingen in Eibergen en Beltrum een (theoretische) overcapaciteit van elk één gravelbaan.
- De constatering dat sprake is van overcapaciteit kan niet zonder meer leiden tot amovering van velden en/of accommodaties. Wel verdient het aanbeveling om in nauw overleg met de betrokken verenigingen te bezien in hoeverre mogelijk (wederzijdse) voordelen kunnen worden behaald.

ZWEMBADEN

- Als gevolg van de gemeentelijke herindeling beschikt Berkelland met vijf zwembaden over een zeer uitgebreid aanbod aan zwemvoorzieningen in vergelijking tot andere gemeenten in Nederland.
- Voor drie van de vijf baden is zowel de eigendom als de exploitatie in handen van private stichtingen. Voor de andere baden berust de eigendom bij de gemeente maar wordt de exploitatie uitgevoerd in samenwerking met commerciële exploitanten.
- Alle Berkellandse zwembaden worden met behulp van gemeentelijke subsidie/ondersteuning in stand gehouden.
- Van de totale gemeentelijke kosten aan de sportaccommodaties wordt het grootste deel (41%) toegeschreven aan de zwembaden.
- De bezoekaantallen van de zwembaden vertonen de laatste jaren grotendeels een constant verloop wat duidt op een stabiel animo voor het zwembadbezoek. Alleen zwembad 't Vinkennest heeft in 2005 een grote bezoekstijging gekend als gevolg van de renovatie die onlangs heeft plaatsgevonden.

A.2 Tarieven

DEELCONCLUSIES

- De lokale tarieven voor het gebruik van sportaccommodaties zijn in Berkelland nog niet geharmoniseerd en verschillen derhalve –in sommige gevallen sterk- per voormalige gemeente.
- In de bestaande tariefstructuur is wel onderscheid gemaakt naar verenigings- en commercieel gebruik. Er is echter niet gedifferentieerd naar gebruikers van binnen en van buiten de gemeentegrenzen. In veel andere gemeenten gebeurt dit wel.
- In vergelijking tot haar buurgemeenten verhouden de Berkellandse sporttarieven zich in het algemeen redelijk tot goed. Alleen voor de gymnastieklokalen zijn de Berkellandse tarieven relatief laag.
- Ten opzichte van landelijke kengetallen en ervaringscijfers hanteert de gemeente Berkelland (evenals haar buurgemeenten) relatief lage sporttarieven die aan de eindgebruikers in rekening worden gebracht.
- Het gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner is in Berkelland enigszins lager dan het landelijke en provinciale gemiddelde. Om een laagdrempelige toegang tot de accommodaties te waarborgen is een maatschappelijke tariefstelling dus van groot belang om geen negatieve effecten te sorteren op de sportparticipatiegraad en het sportstimuleringsbeleid.
- De sporttarieven in Berkelland zijn, net als in veel andere gemeenten, hoofdzakelijk gebaseerd op historische ontwikkeling. Hierdoor is de relatie met de feitelijke kosten voor de accommodatie in de loop der jaren vervaagd.
- Bij het ontwikkelen van een nieuwe geharmoniseerde gemeentelijke sporttariefstructuur kunnen verschillende grondslagen worden gekozen waaronder:
  - historische ontwikkeling
  - functionaliteit accommodatie
  - regionale afstemming
  - kostprijsgeoriënteerd
- Een kostprijsgeoriënteerde tariefstructuur biedt het beste inzicht in de relatie tussen kosten en opbrengsten en geeft ook naar de gebruikers optimale transparantie en duidelijkheid.
- Voorwaarde voor het invoeren van een kostprijsgeoriënteerde structuur is dat op accommodatieniveau voldoende inzicht bestaat in de feitelijke exploitatie- en beheerskosten.

AANBEVELINGEN/UITGANGSPUNTEN

- Vanuit het oogpunt van transparantie en evenredigheid verdient het aanbeveling om te streven naar een kostprijsgeoriënteerde tariefstructuur waarbij de tarieven worden vastgesteld op basis van dekkingspercentages van de kosten.
- De uiteindelijke afweging voor de hoogte van de tarieven c.q. de dekkingspercentages is een politiek-bestuurlijke keuze waarbij een afweging wordt gemaakt tussen financieel en maatschappelijk rendement.
- Vooral nog wordt er vanuit gegaan dat per saldo de totale gemeentelijke opbrengsten gelijk blijven. Indien hier op basis van politiek-bestuurlijke overwegingen van wordt afgeweken kunnen de dekkingspercentages voor de verschillende takken van sport worden aangepast.
- De belangrijkste uitgangspunten c.q. aanbevelingen voor een nieuwe tariefstructuur voor Berkelland zijn:
  - Kostprijsgeoriënteerd structuur
  - Tarieven op basis van vaste percentages van de exploitatiekosten voor de binnen- en buitensportaccommodaties (dekkingspercentages)
  - Hoogte van de dekkingspercentages wordt bepaald op basis van:
    - sociaal profiel gemeente
    - regionale afstemming
    - per saldo handhaving totale gemeentelijke opbrengsten
  - Om eventuele tariefwijzigingen geleidelijk te laten verlopen wordt uitgegaan van een overgangsregeling.
  - Daarnaast kunnen tariefverhogingen desgewenst (gedeeltelijk) worden gecompenseerd door middel van doelgroepgerichte- en/of activiteitensubsidies.

Hoofdstuk I Inleiding

1.1 Algemeen

De gemeente Berkelland is gelegen in het noordoostelijke deel van de Achterhoek aan de Duitse grens en is per 1 januari 2005 ontstaan uit een gemeentelijke herindeling van de vier voormalige gemeenten Borculo, Eibergen, Neede en Ruurlo.

Anno 2006 telt de gemeente ruim 45.000 inwoners die als volgt over de voormalige gemeenten zijn verdeeld.

Inwonersverdeling Berkelland per 1-1-2006*	
Dorp/kern	Aantal inwoners
Beltrum	3.047
Borculo	7.736
Eibergen	11.464
Geesteren	1.323
Gelselaar	697
Haarlo	721
Neede	9.015
Noordijk**	800
Rekken	1.545
Rietmolen	1.119
Ruurlo	7.838
Totaal	45.305

* Bron: gemeente Berkelland, Bewerking: Hopman•Andres Consultants

** Inwoneraantal is aanname, aangezien Noordijk geen aparte registratie kent in het GBA-systeem

In algemene zin heeft een gemeentelijke herindeling een wijziging in de onderlinge verhoudingen en een noodzakelijke herbezinning op en harmonisatie van gemeentelijke beleidsuitgangspunten en prioriteiten tot gevolg.

Niet alleen worden vier verschillende ambtelijke en politiek-bestuurlijke organisaties in elkaar gevoegd. Ook op beleidsmatig terrein dienen uitgangspunten en randvoorwaarden op elkaar te worden afgestemd en te worden vertaald naar heldere en eenduidige beleidskaders waarop de inwoners van de gemeente kunnen vertrouwen.

Op accommodatieniveau vraagt een gemeentelijke herindeling om een gedegen inventarisatie van de omvang van het (gemeentelijke) accommodatieaanbod, de kwaliteit van de accommodaties en de spreiding hiervan over de gemeente.

Doordat de voormalige gemeenten vanuit historisch perspectief ieder op hun eigen wijze invulling hebben gegeven aan de ontwikkeling van hun voorzieningenniveau, brengt de samenvoeging een toegenomen schaalgrootte en gewijzigde verhoudingen in het integrale aanbod met zich mee.

Ondanks het feit dat heringedeelde gemeenten kunnen worden geconfronteerd met een voorzieningenniveau dat, in vergelijking tot andere gemeenten, niet in verhouding staat tot het aantal inwoners, is het niet zo dat dit per definitie kan leiden tot een bezuiniging.

In de praktijk blijkt vaak dat veel inwoners voor het gebruik van voorzieningen sterk op hun eigen kern/gemeente zijn gericht. Zij zijn eraan gewend om voorzieningen dicht bij huis te hebben en hebben weerstand om hiervoor grotere afstanden te moeten overbruggen. Een en ander staat zelfs nog los van de emoties die gepaard gaan met een herindeling waarbij mensen zich identificeren met hun eigen gemeente en niet graag opgaan in het grote geheel.

Vanuit deze achtergrond leidt het voornemen om het (lokale) voorzieningenniveau terug te dringen en inwoners te noodzaken grotere afstanden af te leggen dan ook niet zelden tot weerstand bij de bevolking.

Om een goede balans te vinden in het aanbod en de spreiding van sociaal-maatschappelijke voorzieningen en accommodaties is het van groot belang om aandacht te besteden aan de lokale belangen, de praktische mogelijkheden en bezwaren en het aanwezige politiek-bestuurlijke draagvlak. Aan de basis hiervan ligt een gedegen afweging tussen enerzijds exploitatie- en instandhoudingskosten en anderzijds het (directe en indirecte) maatschappelijk rendement dat van de betrokken accommodaties uitgaat.

1.2 Sport in Berkelland

De gemeente Berkelland is een opvallend sportieve gemeente met een bloeiend verenigingsleven. Anno 2006 telt de gemeente 17.000 georganiseerde sporters die zijn aangesloten bij ruim 90 gesubsidieerde sportverenigingen en -instellingen. Ten opzichte van de bevolkingsomvang komt dit neer op 38% van de bevolking, terwijl het landelijke gemiddelde de laatste jaren circa 30% bedroeg¹.

Daarnaast zijn in de Berkellandse sport tevens diverse ongeorganiseerde sporters en niet-gesubsidieerde verenigingen actief.

Om deze sporters op een goede manier te kunnen faciliteren en de sportparticipatiegraad te behouden en zelfs nog verder te verhogen, is het van groot belang dat kan worden beschikt over een goed kwalitatief en kwantitatief sportaccommodatieaanbod.

Na de herindeling omvat het totale sportaccommodatieaanbod in Berkelland op dit moment²:

- zes sporthallen
- één sportzaal
- elf gymnastieklokalen
- veertien (buiten)sportparken
- twee overdekte zwemaccommodaties
- drie openlucht zwemaccommodaties.

¹ Bron: Sociaal Cultureel Planbureau, Rapportage Sport 2003; ledenaantallen NOC*NSF lidorganisaties herleid naar % totale bevolking.

² Onder het sportaccommodatieaanbod wordt in het kader van deze rapportage verstaan alle sportaccommodaties waarmee de gemeente Berkelland een subsidie- en/of exploitatierelatie heeft (gehad). Dit is derhalve exclusief het sportaanbod dat door private en commerciële partijen in de markt wordt gezet (fitness, squash, etc.)

In het raadsakkoord van de gemeente voor de periode 2005-2010 zijn ook nadrukkelijk ambities en prioriteiten geformuleerd ten aanzien van de sportsector. De belangrijkste speerpunten die hieruit kunnen worden afgeleid zijn:

- *beleid ten aanzien van tarieven en accommodaties wordt geharmoniseerd*
- *er wordt een gedegen sportstimuleringsbeleid ontwikkeld*
- *de sportsector wordt nadrukkelijke betrokken bij het ontwikkelen van sportbeleid*
- *er vindt een gemeentebrede inventarisatie plaats van het sportaccommodatieaanbod*
- *multifunctioneel gebruik van accommodaties wordt gestimuleerd*
- *laagdrempelige tarieven blijven gehandhaafd*
- *er wordt een haalbaarheidsonderzoek verricht naar het openhouden van alle vijf zwemaccommodaties*
- *er worden subsidieaanvragen voorbereid in het kader van de BOS³-regeling en de brede school.*

In het kader van de harmonisatie en afstemming van beleidslijnen in de sport is binnen de gemeente zelfstandig al uitwerking gegeven aan de component subsidiebeleid, resulterend in een algemene gemeentelijke subsidieverordening en een harmonisatie van subsidies voor de sport en amateurkunst.⁴

Met een nadere uitwerking van het sportaccommodatie- en –tarievenbeleid wenst de gemeente Berkelland te komen tot een integrale sportvisie voor de gemeente tot 2010 met een doorkijk naar de middellange termijn.

Om optimaal profijt te halen uit de positieve externe (maatschappelijke) effecten van de sport en sportbeoefening dient hierbij ook nadrukkelijk de relatie tussen sport en aanverwante beleidssectoren te worden beschouwd.

1.3 Integrale benadering sportsector

De maatschappelijke voordelen van sportbeoefening worden al geruime tijd onderkend. Naast een positieve invloed op de gezondheid, de maatschappelijke participatie, integratie en sociale cohesie wordt in de sport ook een belangrijke basis gelegd voor de sociale ontwikkeling van kinderen en volwassenen.

Een recente ontwikkeling in nationaal, provinciaal en lokaal beleid is dat door het voeren van intersectoraal beleid de relatie tussen de sport en andere beleidsterreinen wordt versterkt om zo de sociaal-maatschappelijke voordelen te optimaliseren. Zo worden vanuit de sport onder meer directe relaties gelegd met Onderwijs, Welzijn, Jeugd, Recreatie en Ouderenbeleid.

³ Buurt, Onderwijs en Sport.

⁴ Beide documenten zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 20 december 2005.

Om te komen tot een bestendig sportbeleid dat kan bogen op een breed maatschappelijk draagvlak en stevig is geworteld in zowel de huidige als de toekomstige marktomstandigheden, is het van belang dat aansluiting wordt gezocht bij de integrale benadering van de sportsector.

Ontwikkelingen die in dit verband in ogenschouw worden genomen zijn:

- de extra middelen die worden vrijgemaakt in het kader van de brede-school-ontwikkeling⁵
- de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)
- de rijkssubsidieregeling Buurt, Onderwijs Sport (BOS)
- de ontwikkeling van het Jeugdbeleid (o.a. Sturingsadvies Operatie-Jong)
- de extra aandacht (en financieel middelen) voor bestrijding van bewegingsarmoede en overgewicht
- de aandacht voor multifunctioneel gebruik van (sport)accommodaties voor zowel sportgebruik als voor instellingen/verenigingen op het gebied van onderwijs, zorg, welzijn, etc.

1.4 Opbouw van voorliggende rapportage

In voorliggende bijlagenrapportage wordt verslag gedaan van de resultaten van de eerste onderzoeksfase behorende bij de Sportvisie 2007-2012.

De inventarisatie van de huidige situatie is weergegeven in de hoofdstukken 2 en 3 waarbij hoofdstuk 2 zich richt op het gemeentelijk sportaccommodatieaanbod en in hoofdstuk 3 nader wordt ingegaan op de sporttarieven.

In hoofdstuk 4 wordt uitwerking gegeven aan een omgevingsanalyse om inzicht te krijgen in de relevante ontwikkelingen op de lokale en de nationale sportmarkt.

De vertaling van de resultaten van het bijlagenrapport naar een integrale Sportvisie voor de periode 2007-2012 is weergegeven in het hoofdrapport, waarin achtereenvolgens uitwerking is gegeven aan een strategische gemeentelijke visie, beleidsspeerpunten voor respectievelijk accommodaties en tarieven en een uitvoeringsplan voor de korte termijn (2007/2008).

---

⁵ Het kabinet heeft eenmalig een budget beschikbaar gesteld van € 36 miljoen voor multifunctioneel gebruik van brede scholen en een additionele € 10 miljoen voor investeringen in de kwaliteit van sportaccommodaties rond scholen en buurten.

Hoofdstuk II Accommodaties

2.1 Inleiding

De gemeente Berkelland beschikt over een goed ontwikkeld aanbod aan gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties dat wordt ingezet voor zowel verenigings-, onderwijs als individueel gebruik. In het bijzonder omvat het Berkellandse sportaanbod:

- zes sporthallen
- één sportzaal
- elf gymnastieklokalen
- veertien (buiten) sportparken
- twee overdekte zwembaden
- drie openlucht zwembaden.

Voor alle accommodaties geldt dat zij evenwichtig zijn verspreid over de gemeente. Afgezien van de vier voormalige gemeenten beschikt Berkelland over een groot aantal kleinere kernen die ook alle kunnen beschikken over hun eigen sportvoorzieningen.

Bij de beschrijving van het accommodatieaanbod wordt in dit hoofdstuk wordt zoveel mogelijk 2006 als referentiejaar aangehouden. Voor zover de gepresenteerde informatie uit andere jaren afkomstig is wordt dit in de tekst aangegeven.

2.2 Inventarisatie aanbod

In voorliggende paragraaf wordt het sportaccommodatieaanbod van de gemeente Berkelland nader beschouwd waarbij achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- binnensportaccommodaties
- buitensportaccommodaties
- zwembaden.

2.2.1 Binnensportaccommodaties

Sporthallen

In onderstaande figuur zijn voor elk van de zes sporthallen de belangrijkste functies, voorzieningen en kenmerken weergegeven.

Inventarisatie accommodatieaanbod sporthallen gemeente Berkelland										
Sporthallen	Plaats	Bouw jaar	Afmetingen (lxbxh)	Vloer opp.	Zaal delen	Tribune	Horeca	Eigendom	Exploitatie	Bijzonderheden
't Timpke	Borculo	2001	28x44x7	1.232 m ²	2	ja	ja	privaat	stichting	combinatie met zwembad, squash
De Sonders	Beltrum	1982	22x44x7	968 m ²	3	ja	ja	gemeente	gemeente	horeca wordt privaat geëxploiteerd
Pickerhal ABC	Eibergen	1982	28x48x7	1.344 m ²	3	ja	ja	gemeente	gemeente	dubbele hal, horeca verpacht
Pickerhal DEF	Eibergen	1992	22x42x7	924 m ²	1	nee	ja	gemeente	gemeente	dubbele hal, horeca verpacht
't Spilbroek	Neede	1976	28x48x7	1.344 m ²	3	ja	ja	gemeente	commerciële exploitant	combinatie met zwembad
Rikkenhage	Ruurlo	1979	22x42x7	924 m ²	3	ja	ja	gemeente	stichting	stichting exploiteert ook zwembad, gymzaal en Kulturhus

Hieruit volgt dat de meeste sporthallen in Berkelland al enigszins op leeftijd zijn. Met uitzondering van 't Timpke en de Pickerhal DEF zijn de hallen alle circa 25 jaar of ouder en benaderen zij daarom de gemiddelde economische levensduur van sporthallen die doorgaans op circa 25 à 30 jaar wordt gesteld. Een en ander neemt niet weg dat door het tussentijds plegen van renovaties de levensduur van een sporthal of sportzaal kan worden verlengd. In de gemeente Berkelland zijn voor de sporthallen tussentijds ook renovaties uitgevoerd die de levensduur kunnen verlengen. Zo heeft in 2003 een grootscheepse renovatie plaatsgevonden aan de sporthal van 't Spilbroek en is ook De Eibergse Pickerhal in 2000 onder handen genomen. Daarnaast zijn aan de accommodaties ook de benodigde planmatige renovaties uitgevoerd zoals onder meer vervanging van sportvloeren, verlichting, dakdekkingen, etc.

De sportvloeroppervlakte is het grootst in 't Spilbroek en de Pickerhal ABC. De overige hallen zijn iets kleiner maar zijn niettemin ruim genoeg om de meest gangbare binnensporten op een goede wijze te faciliteren.

Met uitzondering van De Pickerhal DEF zijn alle sporthallen op te splitsen in twee ('t Timpke) of drie afzonderlijke zaaldelen waardoor zij multifunctioneel kunnen worden ingezet en ook met name geschikt zijn voor onderwijsgebruik. Ook zijn alle hallen voorzien van een horecafunctie en een publiekstribune.

Met uitzondering van 't Timpke behoort de juridische eigendom van alle accommodaties toe aan de gemeente Berkelland. Voor 't Timpke is de eigendom in 2001 overgedragen aan de exploiterende stichting.

De exploitatietaken voor de sporthallen zijn ondergebracht bij verschillende partijen. Voor De Sonders en de Pickerhal (2x) wordt de exploitatie verricht vanuit de ambtelijke organisatie. Voor 't Timpke en Rikkenhage is de exploitatie opgedragen aan private stichtingen zonder winstoogmerk en wordt door de gemeente een jaarlijkse exploitatiebijdrage verstrekt. De exploiterende stichting van sporthal Rikkenhage in Ruurlo heeft met de gemeente een erfpachtrelatie ten aanzien van de grond en opstallen.

De exploitatie van sporthal 't Spilbroek is -in combinatie met het zwembad- uitbesteed aan Sportfondsen Nederland, een commerciële exploitatiemaatschappij die hiervoor eveneens van de gemeente een jaarlijkse exploitatiebijdrage ontvangt ter dekking van de exploitatietekorten.

In algemene zin geldt dat voor accommodaties waarvan de juridisch eigendom berust bij de gemeente deze in beginsel ook bepalend is waar het gaat om onderhoud, instandhouding renovatie of eventuele amovering. Een en ander uiteraard met inachtneming van de contractuele afspraken met derden waaronder huur- en exploitatieafspraken.

Voor accommodaties waarvan de eigendommen zijn ondergebracht bij private partijen is de invloed van de gemeente beperkt tot de contractuele afspraken en eventuele voorwaarden die worden verbonden aan de verlening van gemeentelijke subsidiebijdragen.

Gymnastieklokalen/sportzalen

In onderstaand overzicht zijn de voornaamste kenmerken en specificaties van de gymnastieklokalen en sportzalen in Berkelland opgenomen.

Inventarisatie accommodatieaanbod gymnastieklokalen/sportzalen gemeente Berkelland							
Accommodatie	Type	Plaats	Bouwjaar	Afmetingen	Vloer oppervlak	Eigendom	Exploitatie
De Mölle	gymlokaal	Rietmolen	1982	12x21x5,5	252 m ²	gemeente	gemeente
Dumasweg	gymlokaal	Neede	1958	12x21x5,5	252 m ²	gemeente	gemeente
Schoolstraat	gymlokaal	Ruurlo	1960	10x18x5	180 m ²	gemeente	privaat
De Benneker	gymlokaal	Gelselaar	1987	12x21x5,5	252 m ²	gemeente	gemeente
Noord	gymlokaal	Borculo	1976	12x21x5,5	252 m ²	gemeente	gemeente
De Rekstok	gymlokaal	Eibergen	1972	12x21x5,5	252 m ²	gemeente	gemeente
Rekken	gymlokaal	Rekken	1987	12x21x5,5	252 m ²	gemeente	gemeente
Zonnekamp	gymlokaal	Geesteren	1988	12x21x5,5	252 m ²	privaat	privaat
t Haarhoes	gymlokaal	Noordijk	2000	13x22x7	286 m ²	privaat	privaat
De Mölle	gymlokaal	Haarlo	1962		159 m ²	gemeente	privaat
't Simmelink	gymlokaal	Eibergen	1981	10x20x5,5	200 m ²	gemeente	gemeente
Oranjelaan	sportzaal	Neede	1974	13x22x7	286 m ²	gemeente	gemeente

Met uitzondering van De Schoolstraat en 't Simmelink voldoen alle gymnastieklokalen aan de standaard afmetingen van 12 x 21 x 5 meter.

In vergelijking tot de sporthallen worden de gymnastieklokalen naar verhouding intensiever gebruikt ten behoeve van het bewegingsonderwijs. De gymnastieklokalen zijn dan ook primair gerealiseerd voor het (basis)onderwijs. Niettemin vindt daarnaast ook in sterke mate medegebruik plaats door verenigingen en overige gebruikers.

De sportzaal Oranjelaan in Neede is de enige sportzaal in het rijtje en kent in vergelijking tot de gymnastieklokalen een grotere oppervlakte. De zaal is bij uitstek geschikt voor het faciliteren van onderwijsgebruik maar kan daarnaast voor bepaalde takken van sport ook goed dienst doen voor verenigingsgebruik.

De eigendom van de meeste gymnastiekaccommodaties behoort toe aan de gemeente Berkelland. Voor de gymzalen in Geesteren (Zonnekamp) en Noordijk ('t Haarhuis) is zowel de eigendom als de exploitatie in private handen. Met de gymzalen in Haarlo en Geesteren is afgesproken dat de gemeente zorgdraagt voor het onderhoud en de controle op de gymnastiektoestellen.

Van de lokalen in gemeentelijk eigendom is alleen de exploitatie van gymzaal Schoolstraat opgedragen aan dezelfde stichting die tevens sporthal Rikkenhage, zwembad De Meene en het Kulturhus in Ruurlo in exploitatie heeft.

2.2.2 Buitensportaccommodaties

De verenigingsstructuur in de gemeente Berkelland kenmerkt zich door een hoge mate van lokale binding. Omdat veel individuele kernen per tak van sport veelal hun eigen vereniging kennen is er een groot aantal verenigingen en worden de sporten ook op diverse locaties beoefend. Dit verschijnsel doet zich met name voor bij de voetbalsport die op maar liefst 11 verschillende accommodaties in Berkelland wordt beoefend.

Mede hierdoor zijn ook de buitensportaccommodaties in Berkelland behoorlijk gelijkmatig over de gemeente verdeeld. Wel bestaan grote verschillen in de omvang en voorzieningen van de verschillende sportparken. Zo is sportpark De Bijenkamp met 11,5 voetbalvelden, een atletiekbaan en tevens voorzieningen voor tennis en wielrennen veruit het grootste buitensportpark. Daarnaast beschikken ook de kleinere kernen veelal over eigen sportparken waar met name de voetbalsport intensief wordt beoefend.

Vooraf wordt opgemerkt dat voor alle buitensportaccommodaties (voetbal, korfbal, tennis, atletiek en touwtrekken) geldt dat de opstallen (kleed-/clubaccommodatie, lichtinstallatie, dug outs, veldafscheidingen en ballenvangers) eigendom zijn van de sportverenigingen. Aangezien voorliggend onderzoek zich beperkt tot het sporttechnische deel van de accommodaties worden deze opstallen niet nader omschreven.

Navolgend wordt per tak van sport de beschikbare veldcapaciteit, eigendom- en exploitatievorm en eventuele bijzonderheden weergegeven.

Voetbal

Inventarisatie buitensportaccomodaties Berkelland VOETBAL								
Sportpark	Plaats	Vereniging	Velden			Eigendom	Exploitatie	Bijzonderheden
			wedstrijd	Wetra	training			
Sportpark de Bijenkamp	Eibergen	FC Eibergen	6	1	3,5	gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark de Bijenkamp	Eibergen	Gemeente	1			gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark De Benneker	Gelselaar	vv. EGVV	1	1		gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark De Brouwer	Geesteren	vv. GSV'63'	1	1	0,3	gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark De Wildbaan	Borculo	vv. Reunie	3		1,5	gemeente	gemeente	eigendom deels gemeente en deels stichting Twickel
Sportpark Dijkhoek	Borculo	vv. DEO	1	1	0,75	gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark de Sonders	Beltrum	vv. Vios	3		1,5	gemeente/ privaat	gemeente	eigendom 1 veld is privaat
Sportpark 't Asterloo	Rekken	Sportclub Rekken	1	2		gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark de Wieken	Rietmolen	vv. Rietmolen	1	1	0,5	gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark Nieuw Olthaar	Lochuizen	vv. Lochuizen	2	1,25		gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark Noordijk	Noordijk	vv. Noordijk	1		0,5	gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark 't Haantje	Neede	vv. Neede	3		1,5	gemeente	gemeente	huur-verhuur met gemeente
Sportpark Haarlo	Haarlo	vv. Haarlo	2		1	gemeente/ privaat	privaat	erfpacht en recht van opstal
Sportpark 't Rikkelder	Ruurlo	vv. Ruurlo	4		1,5	privaat	privaat	erfpacht en recht van opstal

Korfbal

Inventarisatie buitensportaccomodaties Berkelland KORFBAL								
Sportpark	Plaats	Vereniging	Velden			Eigendom	Exploitatie	Bijzonderheden
			wedstrijd	training	soort			
Sportpark De Wildbaan	Borculo	Olympia '22'	2		gras	gemeente	gemeente	huur van gemeente. Uitzetten van 4 velden is mogelijk
Sportcomplex Haaksbergseweg	Eibergen	de Eibers	1		gras	gemeente	gemeente	huur van gemeente. uitzetten van 3 velden is mogelijk

Tennis

Inventarisatie buitensportaccomodaties Berkelland TENNIS								
Sportpark	Plaats	Vereniging	Banen			Eigendom	Exploitatie	Bijzonderheden
			banen	oefenhoek	soort			
Sportpark de Meene	Ruurlo	Tv. Ruurlo	6	1	Gravel	privaat	privaat	vereniging recht van erfpacht en opstal
Sportcomplex de Bijenkamp	Eibergen	Tv. Mallumse Molen	7	1	Kunstgras	gemeente	privaat	vereniging recht van opstal
Sportpark de Brouwer	Geesteren	De Koem	3	1	Gravel	gemeente	privaat	vereniging recht van erfpacht en opstal
Sportpark De Wildbaan	Borculo	De Wildbaan	7	1	Kunstgras	gemeente	privaat	vereniging recht van erfpacht en opstal
Tennispark Dijkhoek	Borculo	DTC Dijkhoek	1		Kunstgras	privaat	privaat	eigendom bij natuurlijk persoon
Sportpark Haarlo	Haarlo	Tv. Haarlo	2		Gravel	privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging
Sportcomplex de Sonders	Beltrum	Tennisclub Beltrum	4	1	Gravel	gemeente	gemeente	vereniging huurt van gemeente
Sportcomplex 't Asterloo	Rekken	Rekkense T.V.	2	1	Gravel	gemeente	gemeente	vereniging huurt van gemeente
Sportpark 't Haantje	Neede	Tv. Neede	6		Kunstgras	privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging
Tennisbaan De Mölle	Rietmolen	Tv. Rietmolen	2		Kunstgras	privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging

Atletiek

Inventarisatie buitensportaccomodaties Berkelland ATLETIEK								
Sportpark	Plaats	Vereniging	Baan		Eigendom	Exploitatie	Bijzonderheden	
			aantal	soort				
Sportpark De Bijenkamp	Eibergen	ASV	1	kunststof/gras	gemeente	gemeente	vereniging huurt bij gemeente, naast rondbaan ook mogelijkheden voor hinkstap-sprong, verspringen kogelstoten en kogelslingeren	

Touwtrekken

Inventarisatie buitensportaccomodaties Berkelland TOUWTREKKEN								
Sportpark	Plaats	Vereniging	Baan		Eigendom	Exploitatie	Bijzonderheden	
			aantal	soort				
Sportcomplex de Sonders	Beltrum	VIOS Bison	2	1 overdekt 1 gras	gemeente	gemeente	vereniging huurt bij gemeente	
Sportcomplex Haaksbergseweg	Eibergen	TTV Eibergen		1 overdekt 1 gras	gemeente	gemeente	vereniging huurt bij gemeente	
Touwtrekbaan Noordijk	Noordijk	TTV Noordijk		gras	privaat	privaat	n.v.t.	
Touwtrekvereniging Heure	Borculo	TTV De Heure		gras	privaat	privaat	n.v.t.	
Touwtrekver. Olden Eibergen	Eibergen	TTV Olden Eibergen		gras	privaat	privaat	n.v.t.	

Overige sporten (overzicht is niet uitputtend)

Inventarisatie buitensportaccomodaties Berkelland OVERIGE SPORTEN							
Sportpark	Plaats	Vereniging	Tak van sport/accommodaties		Eigendom	Exploitatie	Bijzonderheden
			sport	type			
Sportcomplex de Bijenkamp	Eibergen	RTC De Stofwolk	Wielrennen en skaten	asfalt	privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging
Sportpark De Wildbaan	Borculo	IJsclub Borculo	Schaatsen	gras	gemeente	gemeente	vereniging huurt bij gemeente
Ijsbaan De Ballastput	Eibergen	Eibergse ijsvereniging	Schaatsen		privaat	privaat	n.v.t.
Ijsbaan De Zandvang	Rekken	Rekkense Ijsclub	Schaatsen		privaat	privaat	n.v.t.
Ijsbaan De Kooweide	Neede	Needse Ijsclub	Schaatsen		privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging
Ijsbaan Ruurlo	Ruurlo	IJsclub Ruurlo	Schaatsen		privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging
Ijsbaan Haarlo	Haarlo	IJsvereniging Haarlo	Schaatsen		privaat	privaat	n.v.t.
Buitenmanege D'n Sprakelberg	Geesteren		Ruitervereniging		privaat	privaat	n.v.t.
Ruiteracc. Rekken	Rekken	de Molenruiters	Ruitervereniging		privaat	privaat	vereniging recht van opstal
Manege Nijhuis	Eibergen		Manege buiten/binnen		privaat	privaat	n.v.t.
Manege Stal Ribbels	Eibergen		Manege buiten/binnen		privaat	privaat	n.v.t.
t Wievenveld	Eibergen	PC en LR Berkelruiters	Ruitervereniging		privaat	privaat	n.v.t.
Buitenmanege, Bergweg			Buitenmanege		privaat	privaat	n.v.t.
Buitenmanege Windmolenveld	Ruurlo	PC Ruurlo	Buitenmanege		privaat	privaat	n.v.t.
Herkamp 2, 7261 MG Ruurlo	Ruurlo	LR Ruurlo			privaat	privaat	n.v.t.
Tolhutterweg 13, 7261 KS Ruurlo					privaat	privaat	n.v.t.
Ponyclub de Hamelandse Ruiters					privaat	privaat	n.v.t.
Landelijke rijvereniging de Pasruiters					privaat	privaat	n.v.t.
Ponyclub de Pasruiters					privaat	privaat	n.v.t.
Modelvliegveld Apedijk	Eibergen	ERMVC	radio modelvliegen		gemeente	gemeente	vereniging huurt bij gemeente
Crossveld Kooiveld	Borculo		crossbaan in bos		privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging
Crossbaan voor brommers	Neede				privaat	privaat	n.v.t.
Motorclub Ruurlo					privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging
Hondendressuurterrein	Eibergen	EHDC	Hondendressuur		privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in eigendom bij vereniging
Hondendressuurterrein PHV	Ruurlo		Hondendressuur		privaat	privaat	n.v.t.
Hondendressuurclub Borculo	Borculo		Hondendressuur		privaat/ gemeente	privaat	grond in eigendom bij gemeente, opstallen in
Kleiduivenschietsbaan			1 baan, 5 schietpunten		privaat	privaat	n.v.t.
Klootschietvereniging EKV					privaat	privaat	n.v.t.

2.2.3 Zwembaden

De gemeentelijke herindeling brengt met zich mee dat Berkelland over een ruim aanbod aan zwemaccommodaties beschikt. Alle vier voormalige gemeenten beschikken over een eigen - overdekt of openlucht- zwembad die door middel van gemeentelijke subsidiebijdragen in stand worden gehouden. Eibergen telt zelfs nog een tweede openluchtzwembad in Rekken dat volledig in privaat eigendom en exploitatie is en, met uitzondering van een beperkte subsidiebijdrage, geheel buiten de invloedssfeer van de gemeente valt.

Inventarisatie accommodatieaanbod zwembaden gemeente Berkelland									
Zwembaden	Type	Plaats	Bouw jaar	Bassins	Horeca	Overige functies	Eigendom	Exploitatie	Bijzonderheden
't Timpke	overdekt	Borculo	1973	wedstrijdbad, doelgroepenbad	ja	sporthal, squash	stichting	stichting	renovaties in 1992 en 2001
't Vinkennest	openlucht	Eibergen	1968	wedstrijdbad, recreatiebad, peuterbad	ja	glijbaan,	gemeente	commerciële exploitant	renovatie in 2003/4; exploitatie door Semad BV
Rekken	openlucht	Rekken	1935	bassin met zandbodem van 60 x 25 meter	ja, kiosk	speeltoestellen, zandstranden	stichting	stichting	renovatie in 1980
't Spilbroek	overdekt	Neede	1992	wedstrijdbad recreatiebad peuterbad	ja, sportcafé	fitness, sporthal	gemeente	commerciële exploitant	sporthal uit 1976, zwembad in 1992 aangebouwd. Renovatie zwembad in 2002, exploitatie door Sportfondsen
De Meene	openlucht	Ruurlo	1973	familiebad, doelgroepenbad, peuterbad	Ja, restaurant	duo-waterglijbaan, speeltuin	stichting	stichting	renovatie en uitbreiding in 2000

De eigendom van de zwembaden ligt gedeeltelijk bij de gemeente Berkelland ('t Vinkennest en 't Spilbroek) en gedeeltelijk bij private partijen ('t Timpke, Rekken en De Meene).

Met uitzondering van 't Vinkennest wordt de exploitatie van de zwembaden verricht door private partijen. Voor 't Spilbroek is de exploitatie uitbesteed aan een commerciële exploitanten te weten Sportfondsen Nederland. Voor de andere accommodaties geldt dat de eigendom en exploitatie samenvallen bij private stichtingen.

Zwembad 't Vinkennest wordt geëxploiteerd door de gemeente Berkelland. Vanaf 2003 voert een private partij (ConéGroup⁶) het interim management en de financiële dienstverlening voor het zwembad uit onder de vlag van de voormalige gemeente Eibergen (2003 en 2004) en de gemeente Berkelland (vanaf 2005). Voor zowel de stichtingen als de commerciële exploitanten geldt dat er een rechtstreekse subsidierelatie wordt onderhouden met de gemeente Berkelland. Voor zwembad 't Vinkennest geldt geen subsidierelatie aangezien deze exploitatie integraal wordt gevoerd vanuit de gemeentelijke organisatie.

Met uitzondering van het Natuurbad in Rekken, hebben alle zwembaden in de laatste jaren een renovatie ondergaan. De algehele onderhoudsstaat van de accommodaties is dan ook redelijk tot goed te noemen. Dit geldt ook voor het Rekkense Natuurbad. Voor een nadere omschrijving van de bouwkundige- en onderhoudsstaat van de Berkellandse zwembaden alsmede enkele algemene opmerkingen en aandachtspunten voor de toekomst, wordt verwezen naar de resultaten van de uitgevoerde bouwkundige schouw die als bijlage 1 zijn opgenomen.

⁶ Voorheen Semad Advies

2.3 Gebruik en bezetting

2.3.1 Binnensportaccommodaties

Voor een beoordeling van de mate waarin gebruik wordt gemaakt van de binnensportaccommodaties in Berkelland wordt gekeken naar het aantal verhuurde uren op jaarbasis voor zowel het bewegingsonderwijs als voor verenigings- en derdengebruik.

Navolgend wordt per accommodatietype een overzicht gegeven van het aantal verhuurde uren, uitgaande van het referentiejaar 2005.

Sporthallen

Vanuit het oogpunt van multifunctioneel gebruik zijn de meeste sporthallen in Berkelland voorzien van scheidingswanden zodat zij zijn op te delen in meerdere zaaldelen. Op deze manier kunnen meerdere gebruikersgroepen gelijktijdig van de hal gebruik maken. In de administratie wordt voor deze hallen dan ook onderscheid gemaakt naar verhuur per 1/3^e zaaldeel, 2/3^e zaaldeel of volledige zaalhuur.

Rekening houden met deze “gedeelde” verhuurbaarheid zijn ook de totale bezettings- en gebruiksuren in onderstaande tabel weergegeven in klokuren per 1/3^e zaaldeel.

Een en ander leidt tot navolgend beeld:

Bezetting en gebruik sporthallen/sportzaal Berkelland 2005				
(in klokuren per 1/3e hal)				
Sporthallen/ sportzalen	Plaats	Bewegings onderwijs	Verenigings gebruik	uren totaal
't Timpke	Borculo	540	4.000	4.540
De Sonders	Beltrum	600	4.148	4.748
Pickerhal ABC	Eibergen	600	5.221	5.821
Pickerhal DEF	Eibergen	160	2.823	2.983
't Spilbroek	Neede	120	5.874	5.994
Rikkenhage	Ruurlo	620	3.936	4.556
Totaal		2.640	26.002	28.642

* Bron bewegingsonderwijs: normvergoedingenlijst 2005, gemeente Berkelland

* Bron verenigingsgebruik: bezetting 2005, gemeente Berkelland

* Bron Timpke, Spilbroek en Rikkenhage: jaarverslagen 2005

Opvallend is dat met name 't Spilbroek en de Pickerhal ABC een relatief hoog aantal gebruiksuren kennen. Het aantal verhuurde uren per zaaldeel wijst voor De Pickerhal op een enigszins lagere gebruiksintensiteit. Dit heeft te maken met het feit dat deze accommodatie niet opdeelbaar is in losse zaaldelen alsmede met het ontbreken van onderwijsvoorzieningen in de inrichting.

Gymnastieklokalen/sportzalen

In tegenstelling tot de sporthallen geldt voor de gymnastieklokalen geen mogelijkheid tot gedeeltelijke zaalhuur, waardoor het aantal verhuurde uren in de gymnastieklokalen voor 2005 wordt weergegeven in verhuurde uren voor de gehele accommodatie.

Bezetting en gebruik gymnastieklokalen Berkelland 2005 (in klokuren per hal)				
Gymnastieklokalen		Bewegings onderwijs	Verenigings gebruik	uren totaal
De Mölle	Rietmolen	240	697	937
Dumasweg	Neede	540	389	929
Schoolstraat	Ruurlo	820	1.561	2.381
De Benneker	Gelselaar	180	152	332
Noord	Borculo	900	543	1.443
De Rekstok	Eibergen	660	726	1.386
Rekken	Rekken	240	1.313	1.553
Zonnekamp	Geesteren	180	484	664
t Haarhoes	Noordijk	180	510	690
De Mölle	Haarlo	180	360	540
't Simmelink	Eibergen	780	709	1.489
Oranjelaan	Neede	660	298	958
Totaal		5.560	7.742	13.302

* Bron bewegingsonderwijs: normvergoedingenlijst 2005, gemeente Berkelland

* Bron verenigingsgebruik: bezetting 2005, gemeente Berkelland

In de urenverdeling voor de gymnastieklokalen doen zich tamelijk grote verschillen voor. Gymnastieklokaal Schoolstraat wordt zeer intensief gebruikt met name door de onderwijsinstellingen. Ook de accommodaties Rekken, 't Simmelink, Noord en De Rekstok scoren een relatief goede bezetting.

Opvallend is wel de zeer lage bezetting van gymlokaal De Benneker en –in mindere mate– de lokalen De Mölle (Haarlo), Zonnekamp en 't Haarhoes die met name voor sportgebruik slechts in beperkte mate worden verhuurd.

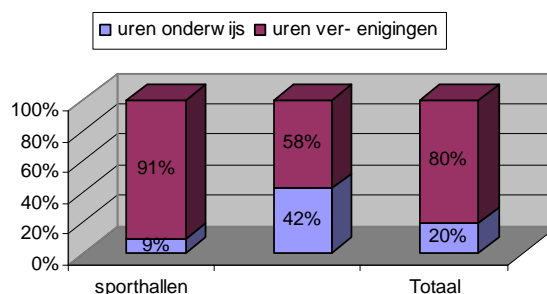
Urenverdeling sport- en onderwijs

Uit de voorgaande overzichten kan reeds worden afgeleid hoe de verdeling is tussen enerzijds onderwijsgebruik en anderzijds verenigingsuren die in de binnensportaccommodaties worden afgenomen. Hierbij wordt opgemerkt dat de verhuur ten behoeve van het voortgezet onderwijs veelal wordt geadmistreerd onder verenigingsgebruik waardoor het aandeel verenigingsgebruik per saldo groter wordt⁷. In onderstaande tabel en figuur wordt dit beeld nader gedetailleerd weergegeven:

Accommodatie	uren onderwijs	%	uren verenigingen	%	uren totaal	%
sporthallen	2.640	9%	26.002	91%	28.642	100%
gymlokalen/sportzalen	5.560	42%	7.742	58%	13.302	100%
Totaal	8.200	20%	33.744	80%	41.944	100%

Hieruit volgt dat over het algemeen het verenigingsgebruik 80% van het totale gebruik van de binnensportaccommodaties uitmaakt. Voor de gymnastieklokalen/sportzaal geldt een nagenoeg gelijke verdeling tussen onderwijs en verenigingen, maar voor de sporthallen slaat de verhouding door ten gunste van de verenigingen. Dit is overigens verklaarbaar aangezien sporthallen, zowel qua ruimte als functionaliteiten, doorgaans beter zijn geëquipeerd voor de verenigingssport. Per saldo mag worden aangenomen dat het meeste onderwijsgebruik plaatsvindt in de gymnastieklokalen en dat het verenigingsgebruik zich hoofdzakelijk concentreert in de sporthallen en sportzalen.

Urenverdeling onderwijs/verenigingen

Algemeen oordeel

Op basis van de gepresenteerde bezettingsgegevens van de binnensportaccommodaties kan worden afgeleid dat de sporthallen in Berkelland in het algemeen evenwichtig en intensief worden gebruikt, mede als gevolg van de goede gebruiksmogelijkheden en opdeelbaarheid van de ruimtes.

Voor de gymnastieklokalen geldt een minder evenwichtige verdeling. De gebruiksuren lopen onderling sterk uiteen waarbij met name grote verschillen optreden in het verenigingsgebruik. Deze verschillen kunnen het gevolg zijn van verschillen in de gebruiksmogelijkheden van de accommodaties die niet altijd geschikt zijn voor verenigingen.

Met name de bezetting van gymlokalen De Benneker, De Mölle (Haarlo), Zonnekamp en 't Haarhoes zijn relatief laag, waarbij ook een relatief lage bezetting voor onderwijsgebruik wordt geconstateerd.

⁷ Bron: gemeente Berkelland.

2.3.2 Buitensportaccommodaties

Het gebruik van de buitensportaccommodaties kan worden onderzocht aan de hand van de planningsnormen die door NOC*NSF en/of verschillende sportbonden worden gehanteerd. Door het aantal daadwerkelijk aanwezige voorzieningen te vergelijken met het aantal dat volgens de norm minimaal aanwezig dient te zijn, kan een uitspraak worden gedaan over zowel de capaciteit als de benutting.

Een en ander wordt navolgend per tak van sport toegelicht:

Voetbal

Berkelland telt anno 2006 13 voetbalverenigingen die alle over een eigen accommodatie beschikken. Het betreft:

Ledenaantallen en veldaanbod voetbalverenigingen Berkelland per 1 januari 2006					
Vereniging	Plaats	Accommodatie	Aantal leden*	Wedstrijd velden**	trainings velden
Reünie	Borculo	De Wildbaan	456	3,0	1,5
DEO	Borculo	Dijkhoek	263	2,0	0,75
GSV'63	Geesteren	De Brouwer	141	2,0	0,3
EGVV	Gelselaar	De Benneker	165	2,0	-
SC Haarlo	Haarlo	Sportpark Haarlo	153	2,0	1,0
VV Ruurlo	Ruurlo	't Rikkelder	617	4,0	1,5
FC Eibergen	Eibergen	De Bijenkamp	901	7,0	3,5
SC Rekken	Rekken	't Asterloo	272	3,0	-
VIOS Voetbal	Beltrum	De Sonders	598	3,0	1,5
VV Noordijk	Noordijk	Sportpark Noordijk	101	1,0	0,5
VV Rietmolen	Rietmolen	De Wieken	191	2,0	0,5
VV Lochuizen	Lochuizen	Nieuw Olthaar	319	2,0	1,3
SC Neede	Neede	't Haantje	574	3,0	1,5

* ledenaantallen inclusief niet-spelende leden

** incl. Wetra-velden

Van deze verenigingen is de FC Eibergen per 1 juli 2006 opgericht uit een fusie tussen de voormalige verenigingen SC Eibergen en SSSE. Beide verenigingen waren reed actief op sportpark De Bijenkamp en dit sportpark is ook de thuishaven van de nieuwe fusieclub.

Op grond van de teamopbouw van de verenigingen en de planningsnormen van NOC*NSF en de KNVB kan de benodigde veldcapaciteit worden berekend. Op basis van de teamopbouw en de speeldagen⁸ kan per vereniging het aantal benodigde wedstrijd velden worden afgeleid. Aangezien deze berekening de teamopbouw van elke vereniging als uitgangspunt hanteert, wordt de veldcapaciteit bepaald op basis van het aantal spelende leden. Ondersteunende leden tellen daarom niet mee bij het bepalen van de vereiste veldcapaciteit.

⁸ Wanneer zowel op zaterdag als op zondag wordt gespeeld ligt de bespelingsintensiteit van een veld hoger.

In onderstaande tabel zijn de resultaten van deze berekening per vereniging opgenomen. Voor een nadere toelichting c.q. uitwerking van de berekening wordt verwezen naar de voorbeelden in bijlage 2.

Voor de normberekening van de wedstrijdvelden is uitgegaan van de planningsnormen zoals deze anno 2006 door NOC*NSF en de KNVB worden gehanteerd en zoals gepubliceerd in het Handboek Sportaccommodaties van ISA Sport.⁹

Voorts is bij de berekening onderscheid gemaakt naar tekorten en overschotten inclusief en exclusief WETRA-velden. Dit aangezien WETRA-velden niet altijd als wedstrijdveld worden ingezet maar soms ook uitsluitend dienst (kunnen) doen als trainingsveld.

Capaciteitsberekeningen voetbalverenigingen Berkelland peildatum 2005					
Vereniging	wedstrijd velden incl. WETRA	wedstrijd velden excl. WETRA	Norm berekening*	overschot/ tekort incl. WETRA	overschot/ tekort excl. WETRA
A. Reünie	3,0	3,0	3,0	0,0	0,0
B. DEO	2,0	1,0	1,0	1,0	0,0
C. GSV '63	2,0	1,0	1,0	1,0	0,0
D. EGVV	2,0	1,0	1,0	1,0	0,0
E. SC Haarlo**	2,0	2,0	2,0	0,0	0,0
F. VV Ruurlo**	4,0	4,0	2,0	2,0	2,0
G. FC Eibergen	7,0	6,0	4,0	3,0	2,0
H. SC Rekken	3,0	1,0	2,0	1,0	-1,0
I. VIOS Voetbal	3,0	3,0	3,0	0,0	0,0
J. VV Noordijk	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0
K. VV Rietmolen	2,0	1,0	1,0	1,0	0,0
L. VV Lochuizen	3,0	2,0	1,0	2,0	1,0
M. SC Neede	3,0	3,0	2,0	1,0	1,0
Totaal	37,0	29,0	24,0	13,0	5,0

* conform opgaaf KNVB 2005

** teamopbouw Haarlo en Ruurlo conform informatie website KNVB

Hieruit volgt dat geen van de voetbalverenigingen in Berkelland in de huidige situatie te maken heeft met een tekort aan wedstrijdvelden inclusief Wetra. Voor de meeste verenigingen geldt dat het daadwerkelijke aanbod aan wedstrijdvelden ruimer is dan hetgeen op grond van de normberekeningen als noodzakelijk wordt geacht. Per saldo wijzen de cijfers op een totale overcapaciteit van 13 wedstrijdvelden in de gemeente. De onlangs gefuseerde vereniging FC Eibergen kent (inclusief Wetra-velden) de grootste overcapaciteit van 4 velden.

Wanneer de benodigde veldcapaciteit wordt beschouwd exclusief de Wetra-velden is de totale overcapaciteit met 5 velden aanmerkelijk beperkter. Slechts voor de VV Ruurlo, (2) FC Eibergen (2) VV Lochhuizen (1) en SC Neede (1) resteert enige overcapaciteit. Daarentegen heeft SC Rekken exclusief Wetra te kampen met een tekort van één wedstrijdveld.

⁹ Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat over deze normeringen geen overeenstemming is bereikt met de VNG.

De meeste accommodaties en velden verkeren in redelijke tot goede staat en kennen een onderhoudsniveau dat is afgestemd op het gebruik. Niettemin geldt voor enkele accommodaties dat een renovatie van velden wenselijk is. Dit speelt met name bij sportpark De Benneker en sportpark Brouwer waar alle velden (respectievelijk 2 en 2,3) gerenoveerd moeten worden, en n mindere mate ook voor de complexen Bijenkamp (3,5 velden), De Sonders (2,5 velden) en Dijkhoek (0,75 velden).

Korfbal

De korfbalverenigingen KV Olympia '22 en KV De Eibers spelen beide op een gemeentelijke accommodatie waarop zij elk één wedstrijdveld ter beschikking hebben¹⁰. KV Olympia heeft hierbij tevens een apart trainingsveld.

Vereniging	Plaats	Accommodatie	Wedstrijd velden	Aantal leden
KV Olympia '22	Borculo	De Wildbaan	1	126
KV De Eibers	Eibergen	Haaksbergseweg	1	65

Volgens de normberekeningen van NOC*NSF¹¹ op basis van de teamopbouw per vereniging¹² en de planningsnormen bedraagt de behoefte aan veldcapaciteit voor KV Olympia en KV De Eibers respectievelijk 1,0 en 0,5 wedstrijdvelen. Voor beide verenigingen wordt op dit moment aan deze behoefte voldaan waardoor dan ook geen sprake is van onder- of overcapaciteit.

Tennis

Berkelland telt tien tennisverenigingen verspreid over de verschillende kernen. Van deze verenigingen maken alleen TC Beltrum en de Rekkense TV gebruik van gemeentelijke buitensportaccommodaties. De overige verenigingen spelen op accommodaties die bij henzelf in eigendom zijn en waarbij de gemeente geen betrokkenheid heeft op accommodatieniveau.

Vereniging	Plaats	Accommodatie	Aantal banen	Oefen hoek	Aantal leden
TC De Wildbaan	Borculo	De Wildbaan	7	1	368
TC De Koem	Geesteren	De Brouwer	3	1	219
TV Haarlo	Haarlo	Haarlo	2		69
TV Ruurlo	Ruurlo	De Meene	6	1	453
TV Mallese Molen	Eibergen	De Bijenkamp	7	1	611
TC Beltrum	Beltrum	De Sonders	4	1	238
Rekkense TV	Rekken	Asterloo	2	1	66
TV Neede	Neede	't Haantje	6		430
TV Rietmolen	Rietmolen	De Mölle	2		
DTC Dijkhoek	Borculo	Dijkhoek	1		

¹⁰ Daarnaast bestaat de mogelijkheid om op de terreinen meerdere velden uit te zetten.

¹¹ Conform handboek Sportaccommodaties ISA Sport.

¹² Teamopbouw afgeleid van informatie op de verenigingswebsites.

De planningsnormen van NOC*NSF hanteren een gemiddelde van 50 tot 90 verenigingsleden per baan afhankelijk van het al dan niet aanwezig zijn van verlichting en de mogelijkheid om de banen de gehele dag door te bespelen.

Voor wat betreft de gemeentelijke accommodaties van TC Beltrum en de Rekkense TV zijn alle banen uitgevoerd in gravel en zijn voorzien van verlichting. Hierdoor kan worden uitgegaan van een bespelingsintensiteit van 90 leden per baan. Op grond hiervan is de capaciteit voor beide verenigingen ruimschoots toereikend waarbij voor beide clubs zelfs een overcapaciteit van één gravelbaan wordt geconstateerd.

Atletiek

De atletieksport wordt in Berkelland door 196 personen in verenigingsverband beoefend. Aan atletiekvereniging ASV uit Eibergen staat hiertoe ten behoeve van haar leden een kunststof atletiekbaan ter beschikking, bestaande uit een 4-laans 400 meter rondbaan en een 6-laans 100 meter sprintbaan. De voorzieningen voor de technische nummers zijn uitgevoerd in gravel en regupolmatten.

Op grond van het ledenaantal en de voorzieningen die de atletiekvereniging ter beschikking staan op sportpark Bijenkamp mag worden aangenomen dat de accommodatie toereikend is om aan de gebruikersbehoeften te kunnen voldoen. Het ledenaantal van 196 biedt derhalve geen aanleiding om enige ondercapaciteit te veronderstellen.

Overcapaciteit is voor een atletiekaccommodatie niet of nauwelijks vast te stellen. In algemeenheid kan worden gesteld dat met een animo voor circa 200 leden in beginsel voldoende draagvlak aanwezig is om een volwaardige atletiekbaan in stand te houden.

Vereniging	Plaats	Accommodatie	Aantal banen	Aantal leden
A.S.V.	Eibergen	De Bijenkamp	1	196*

A.S.V. is een groeivereniging, waarvan wordt verwacht dat de ledenaantallen in de komende jaren zullen toenemen. De huidige accommodatie wordt verondersteld te zijn toegerust om een ledentoeename goed te kunnen faciliteren.

Touwtrekken

De gemeente Berkelland telt vijf touwtrekverenigingen in Eibergen, Beltrum, Haarlo, Borculo en Noordijk. In totaal zijn bij deze verenigingen 236 leden aangesloten.

Alle verenigingen hebben een eigen accommodatie.

Voor de touwtreksport zijn geen planningsnormen beschikbaar op basis waarvan de benodigde veldcapaciteit kan worden bepaald. In algemene zin wordt echter aangenomen dat met een specifieke touwtrekaccommodatie in voldoende mate tegemoet kan worden gekomen aan de accommodatiebehoefte van de verenigingen. Voor trainingen kan tevens gebruik worden gemaakt van andere ondergronden. Specifiek aandachtspunt in dit verband is de intensiteit van het gebruik. Wanneer touwtrektrainingen op andere sportvelden worden gehouden kan dit leiden tot een onevenredig zware belasting van het grasveld.

Vereniging	Plaats	Banen
Touwtrekvereniging Eibergen	Eibergen	1 overdekt 1 gras
Touwtrekvereniging VIOS Bison	Beltrum	1 overdekt 1 gras
Touwtrekvereniging Olden Eibergen	Haarlo	Gras
Touwtrekvereniging Heure	Borculo	Gras
Touwtrekvereniging Noordijk	Noordijk	Gras

2.3.3 Zwembaden

De Berkellandse zwemaccommodaties staan ten doel aan een zeer brede en diverse doelgroep. Grofweg kunnen navolgende hoofdgroepen in activiteiten en bezoek worden onderscheiden:

- recreatief zwemmen
- leszwemmen
- verenigingszwemmen
- schoolzwemmen
- doelgroepactiviteiten.

Dit brede activiteiten aanbod geeft ook aan dat de zwembaden niet alleen een sportfunctie vervullen maar als een brede maatschappelijke voorziening ook actief zijn op het gebied van onderwijs, preventie en als belangrijk onderdeel van het toeristisch-recreatieve aanbod waarmee Berkelland ook dagjesmensen en verblijfsrecreanten van de buiten de gemeente aan zich kan binden.

De mate van gebruik van de zwembaden kan het beste worden afgelezen aan de ontwikkeling van de bezoekaantallen. In onderstaande tabel is de ontwikkeling per zwembad aangegeven voor de periode 2000 t/m 2005.

Verloop bezoekaantallen zwembaden Berkelland 2000-2005						
Zwembaden	2000	2001	2002	2003	2004	2005
't Timpke	-	-	-	-	68.739	68.751
t Vinkennest	53.978	72.507	59.254	80.995	68.868	84.563
Rekken	-	7.173	-	10.570	5.131	5.085
't Spilbroek	99.856	78.876	92.359	95.963	96.843	96.547
De Meene	49.410	66.597	56.495	84.012	52.114	51.612

Voor de overdekte baden 't Timpke en 't Spilbroek zijn de bezoekaantallen nagenoeg constant. Bij de buitenbaden treden in het algemeen altijd wat meer fluctuaties op als gevolg van weersinvloeden. In warme zomers zijn de bezoekaantallen aan buitenbaden doorgaans erg hoog zijn, terwijl bij tegenvallend weer de animo sterk terugloopt.

Voor de Berkellandse buitenbaden valt op dat met name 't Vinkennest in 2005 een sterke toename van het aantal bezoekers heeft gekend. Naar verwachting kan dit grotendeels worden toegeschreven aan de renovatie die in het bad is doorgevoerd. De andere buitenbaden hebben in 2003 uitzonderlijk hoge bezoekaantallen gekend en zijn in 2004 en 2005 teruggekeerd naar hun oude niveau.

2.4 Financiële informatie

Het totale sportbudget van de gemeente Berkelland belooft in 2006 een bedrag van € 3.197.351,- waarvan € 2.741.008,- direct betrekking heeft op de sportaccommodaties. De overige € 456.343,- zijn bijdragen ten behoeve van ondersteuning en subsidiering van de sportverenigingen. In navolgende figuur zijn de baten en lasten voor de verschillende accommodatietypen weergegeven, een en ander conform de programmalijn sport 2006.

Sportaccommodatiebudget gemeente Berkelland 2006				
Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo	% budget
Sporthallen/sportzalen	176.354	780.096	-603.742	22,0%
Gymnastieklokalen	78.785	534.807	-456.022	16,6%
Sportvelden en -terreinen	56.999	584.507	-527.508	19,2%
Zwembaden	146.690	1.280.225	-1.133.535	41,4%
Overige sportaccommodaties	3	20.204	-20.201	0,7%
Totaal accommodatiebudget	458.831	3.199.839	-2.741.008	100,0%

Van het accommodatiebudget maken met name de zwemaccommodaties met ruim 41% het grootste deel uit. De totale lasten van alle binnensportaccommodaties (sporthallen, sportzalen en gymlokalen) liggen nagenoeg gelijk aan die van de vijf zwembaden maar daar staat tegenover dat de binnensport enigszins hogere opbrengsten weet te genereren vanuit verhuur aan verenigingen, onderwijsinstellingen en overige gebruikers.

Om het negatieve saldo van kosten en opbrengsten enigszins terug te brengen zijn voor de komende jaren door de gemeenteraad bezuinigingstaakstellingen opgelegd voor de sportaccommodaties. Voor het jaar 2007 dient op het budget van de zwembaden een bezuiniging van € 300.000,- te worden gerealiseerd. Een jaar later (2008) geldt voor de totale overige accommodaties een taakstelling van € 150.000,-.

Deze taakstellingen dienen te worden ingevuld door het behalen van schaal- en synergievoordelen die mogelijk worden geacht uit hoofde van de gemeentelijke herindeling. Als aanvullende voorwaarde is hierbij wel gesteld dat een en ander niet ten koste mag gaan van het kwantitatieve accommodatieaanbod. Met andere woorden: realisatie van de taakstellingen mag niet leiden tot sluiting c.q. amovering van een of meerdere accommodaties.

De taakstellingen betekenen dat op het budget voor de zwembaden en de overige accommodaties respectievelijk 26,5% en 9,3% moet worden bezuinigd. Met name voor de zwembaden wordt dit een hoog percentage geacht zeker omdat een deel van de kostenposten (waaronder kapitaallasten en doorbelastingen/overheadkosten) niet kunnen worden beïnvloed. Hierdoor moet relatief gezien nog meer worden bezuinigd op de kosten die wel beïnvloedbaar zijn zoals personeel, energie en onderhoud.

Een grove raming van de te bezuinigen percentages op de beïnvloedbare kosten leidt tot percentages van circa 32% voor de zwembaden en circa 30% voor de overige accommodaties¹³.

¹³ Bron: gemeentebegroting 2006-2009.

Hoofdstuk III   Tarieven

3.1   Inleiding

Het bevorderen van de sportparticipatie wordt in het kader van volksgezondheid, welzijn en sociale integratie bij veel lokale overheden tot één van de kerntaken gerekend waarbij het belangrijkste instrument geboden wordt vanuit het sportaccommodatiebeleid: het laagdrempelig faciliteren van voorzieningen ten behoeve van de (on-)georganiseerde sporter. Gemeenten verlenen hiertoe in veel gevallen directe en indirecte subsidies aan sportverenigingen. De wijze waarop accommodatietarieven tot stand komen en verenigingssubsidies verstrekt worden, varieert sterk per gemeente.

Als gevolg van de gemeentelijke herindeling is de gemeente Berkelland geconfronteerd met verschillende uitgangspunten voor de bepaling van tarieven en subsidies voor de sport. Voor wat betreft het subsidiestelsel heeft al een harmonisatie van beleidsregels plaatsgevonden. Ook voor de tarieven voor het gebruik van de diverse sportaccommodaties is een dergelijke harmonisatie gewenst.

In voorliggend hoofdstuk worden de mogelijkheden tot een harmonisatie van het sporttarievenstelsel nader beschouwd. Uitgangspunt hierbij is dat wordt gekomen naar een heldere, werkbare en transparante methode met de grootst mogelijke mate van eenduidigheid en evenredigheid voor de diverse doelgroepen.

In paragraaf 3.2. wordt allereerst de huidige tariefstructuur van de voormalige gemeenten uit Berkelland beschouwd. Om deze in een (regionaal) perspectief te plaatsen worden deze tarieven vervolgens afgezet tegen de tarieven die worden gehanteerd in enkele buurgemeenten. Tenslotte worden in paragraaf 3.4 enkele mogelijke grondslagen voor een nieuwe tariefstructuur nader beschouwd.

3.2   Huidige situatie

De huidige tarieven die binnen de gemeente Berkelland worden gehanteerd zijn gebaseerd op historische ontwikkelingen. Voor alle voormalige gemeenten geldt dat de tarieven ooit zijn vastgesteld en vervolgens door middel van vaste indexeringen jaarlijks zijn aangepast aan de prijsontwikkelingen. Er is dus geen directe relatie tussen enerzijds het gebruikstarief en anderzijds de kostprijs, de kapitaallasten en/of de gebruiksmogelijkheden van de accommodatie.

Binnensportaccommodaties

De tarieven voor de binnensportaccommodaties worden niet voor alle accommodaties dwingend voorgeschreven vanuit de gemeentelijke organisatie. Met name voor de privaat geëxploiteerde sporthallen worden de tarieven grotendeels vastgesteld door de exploitanten van de verschillende accommodaties.

Voor wat betreft de gemeentelijke accommodaties worden de tarieven voor het jaar 2006 als volgt weergegeven:

Tarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties Berkelland 2006								
Plaats	Accommodatie	Omschrijving	Tarieven			Uur tarief	Jaartarief	Toelichting
			1/3 hal	2/3 hal	3/3 hal			
Borculo	Sporthal 't Timpke	28 x 44 x 7	€ 13,00	€ 23,50	€ 33,00			
		evenementen			€ 45,00			
		commercieel gebruik			€ 65,00			
	Gymzaal Noord	21 x 12 x 5,5				€ 7,61		tarief seizoen 2004/2005
	Gymzaal De Benneker	21 x 12 x 5,5				€ 7,61		tarief seizoen 2004/2005
	De Molle (Haarlo)	159 m2				€ 3,95	€ 790,00	Op basis 5 uur p/w x 40 weken (= uurtarief € 3,95)
Zonnekamp (Geesteren)	21 x 12 x 5,5				€ 5,06		Tarief per dagdeel (4 uur) bedraagt € 20,25	
Eibergen	Pickerhal (ABC)	24 x 48 x 7	€ 9,75	€ 19,51	€ 29,26			
		commercieel gebruik			€ 117,05			
	Pickerhal (DEF)	22 x 42 x 7	€ 9,75	€ 19,51	€ 29,26			
	Pickerhal haldeel E	2 badminton velden aanwezig	€ 6,70					
	De Sonders	22 x 44 x 7	€ 7,99	€ 15,98	€ 23,97			
	Sporthallen	toeslag 24.00-07.00 uur			€ 5,77			
	Gymzaal De Rekstok	12 x 21 x 5,5				€ 7,42		
	Gymzaal 't Simmelink	10 x 20 x 5,5				€ 7,42		
	Gymzaal Rekken	12 x 21 x 5,5				€ 7,42		
	SG Het Assink	huursom per lesuur p.j.					€ 1.484,87	schooljaar 2006/2007
	Pacht horeca Pickerhal	huursom per jaar					€ 13.207,08	periode 1/3/2005 - 1/3/2006
Neede	gymzaal Dumasweg	21 x 12 x 5,5				€ 6,41	€ 256,59	
	gymzaal De Mölle	21 x 12 x 5,5				€ 6,41	€ 256,59	
	gymzaal 't Haarhoes	22 x 13 x 7,0				€ 11,25	€ 450,00	€ 28,50 per dagdeel ; jaartarief: 1 uur x 40 weken
	sportzaal Oranjelaan	22 x 13 x 7,0				€ 11,22	€ 448,63	
	Sporthal t Spilbroek	28 x 48 x 7,0						
Ruurlo	Sporthal Rikkenhage	22 x 42 x 7			€ 22,75			goedkeuring gemeente
	gymzaal Schoolstraat	10 x 18 x 5				€ 7,50		goedkeuring gemeente

De huurtarieven voor de gemeentelijke gymnastieklokalen verschillen onderling slechts in beperkte mate van € 6,41 tot € 7,61 per uur. Uitzondering hierop vormen De Mölle in Haarlo en Zonnekamp in Geesteren met uurtarieven van respectievelijk € 3,95 en € 5,06.

Voor de sporthallen geldt een groter verschil tussen 't Timpke (€ 33,- per uur) en Rikkenhage (€ 22,75 per uur). Een ander verschil is dat voor de Pickerhal en 't Timpke aparte tarieven gelden voor evenementen en commerciële verhuur, terwijl in De Sonders en Rikkenhage een dergelijke differentiatie niet is doorgevoerd.

Buitensportaccommodaties

In tegenstelling tot de binnensportaccommodaties zijn de tarieven voor de buitensportvelden niet vastgesteld op uurbasis, maar op basis van een vaste huurprijs per veld per jaar.

Op basis van de totale huurprijs die door de verenigingen aan de gemeente Berkelland wordt betaald worden de volgende tarieven per tak van sport en type speelveld afgeleid.

Tarieven gemeentelijke buitensportaccommodaties Berkelland 2006					
Plaats	Accommodatie	Omschrijving	uur tarief		
Borculo	Voetbal	wedstrijdveld	€ 1.179,00		
		trainingshoek	€ 137,00		
		overhoek	€ 291,00	?? Totale huur 4 velden,	
		ijsbaanterrein	€ 295,00	overhoek + terrein ijsbaan	€ 5453,00
	ijsbaanterrein	gebruik terrein	€ 884,00		
	Korfbal	korfbalveld	€ 1.179,00		tarief seizoen 2005/2006
Eibergen	Voetbalveld	hoofdveld	€ 1.108,00		
		bijveld	€ 737,00		
		pupillenveld	€ 550,00		
		trainingsveld per uur (600)	€ 1,02		
		veld - 1 wedstrijd	€ 19,00		
		veld - dag	€ 59,00		
	Atletiek	Atletiekbaan	€ 5.574,44		
	Paardensport	Ruiteracc. De Zandvang	€ 62,00		geprivatiseerd; tarief ondergrond
	Korfbal	korfbalveldaccommodatie	€ 552,00		
	Touwtrekken	touwtrekaccommodatie	€ 365,00		
	Zwembad	Gebruik zwembad door EWR	€ 221,00		
	Tennis	Tennisbaan	€ 1.401,00		
		kleedkamergebruik TC Beltrum	€ 71,00		
Vliegveld	Modelvliegveld	€ 1.143,00			
Hondendressuur	Hondenterrein	€ 39,00			
	Wielrennen	Wieler-/skeelerparcours	€ 694,00	geprivatiseerd; tarief ondergrond	
Neede	Voetbalveld	wedstrijdveld	€ 1.074,00		
		trainingsveld	€ 537,00		
Ruurlo	Voetbalveld	wedstrijdveld	nvt	geprivatiseerd	
		trainingsveld	nvt	geprivatiseerd	

Voor de buitensportvelden verschillen de tarieven ook voor de vier voormalige gemeenten. Deze vergelijking is het duidelijkst zichtbaar voor de voetbalaccommodaties. Voor gebruik van een wedstrijdveld variëren de gebruikstarieven van € 1.074,- (Neede) tot € 1.179,- (Borculo) per jaar. Daarnaast gelden eveneens andere grondslagen en tariefopbouw voor het gebruik van bijvelden, trainingsvelden en –hoeken. Daarnaast is een opvallend verschil dat de korfbaltarieven in Eibergen (€ 552,- per jaar) en Borculo (€ 1.179,- per jaar) ruim 100% van elkaar verschillen.

Zwembaden

De belangrijkste tarieven voor de zwemaccommodaties laten zich als volgt in een figuur vertalen:

Tarieven zwembaden Berkelland 2005 (gebruikstarieven per eenheid in €)					
	t Timpke Borculo	Vinkennest Eibergen	Rekken Eibergen	Spilbroek Neede	De Meene Ruurlo
Los recreatief jeugd	€ 2,10	€ 1,80	€ 1,50	€ 3,00	€ 2,75
Los recreatief volwassenen	€ 2,60	€ 3,50	€ 2,50	€ 3,00	€ 4,20
Leszwemmen per uur*	€ 7,50	€ 5,75	-	€ 7,75	€ 4,20
Verenigingen per uur	€ 65,00	-	-	€ 52,50	-
Doelgroep activiteiten p.u.	divers		-	€ 4,20	-

* Tarieven afgeleid van abonnementstarieven

In de tarieven voor de zwembaden geldt een grote mate van onderlinge diversiteit. Dit is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan verschillen in type bad (binnen/buiten), voorzieningenniveau en activiteiteenaanbod. Hierdoor is een objectieve vergelijking van de hoogte van de tarieven lastig.

3.3 Benchmark tarieven

In deze paragraaf wordt de “concurrentie- c.q. marktpositie” van de sporttarieven in Berkelland bepaald met behulp van een benchmark die is uitgezet in de omliggende gemeenten. Het gaat om de gemeenten Oost-Gelre, Bronckhorst, Lochem, Haaksbergen en Hof van Twente.

Een vergelijking maken tussen gemeenten is gecompliceerd, omdat de tarieven in iedere gemeente op een andere manier tot stand gekomen zijn. Zo kunnen verschillen in de eigendomsvormen en/of de verantwoordelijkheid en samenwerking met de verenigingen leiden tot een andere tariefstelling tussen de gemeenten.

Ook de wijze waarop de financiële administratie bij de gemeenten is ingericht en de relatie tussen tarieven en directe subsidieverlening kan verschillen in de tariefstelling veroorzaken. Aangezien geen volledig inzicht bestaat in alle achtergronden binnen de onderzochte gemeenten is enige nuance over de conclusies op zijn plaats.

Als grote gemene deler tussen de gemeenten geldt dat men allemaal vindt dat sportaccommodaties breed toegankelijk moeten zijn en dat hierdoor zelden sprake is van kostendekkende tarieven.

Voor genoemde gemeenten zijn telefonisch benaderd, waarna de gegevens zijn verkregen met het invullen van een vragenlijst.

Ten behoeve van de overzichtelijkheid en interpretatie zijn in onderstaande tabel alleen de belangrijkste gegevens uit de benchmark opgenomen. Niet ingevulde velden betekent dat gegevens ontbreken of niet van toepassing zijn. De benchmark is uitgesplitst in:

- tarieven binnensport
  - sporthal
  - gymnastieklokaal
- tarieven buitensport
  - voetbal
  - korfbal
  - tennis
- zwembaden
  - overdekt
  - openlucht
  - combi

Resultaten tarievenbenchmark gemeentelijke sportaccommodaties					
Omschrijving	Berkelland	Haaksbergen	Oost Gelre	Bronckhorst	Hof van Twente
BINNENSPOORT tarieven in € per uur					
Sporthal geheel	Berkelland	Haaksbergen	Oost Gelre	Bronckhorst	Hof van Twente
Lokale vereniging	22,75 – 33,00	22,06 – 30,66	34,65	28,00	18,00 - 24,05
Overige vereniging	22,75 – 33,00	33,09 – 45,99	34,65	38,00	24,05
Commercieel	65,00 - 117,05	33,09 – 45,99	103,95	150,00	24,05
Gymnastieklokaal					
(lokale) vereniging/school	3,95 – 7,61	8,91 – 12,38	8,55	12,10	5,10
Overig/commercieel	3,95 – 7,61	13,39 – 18,61	8,55	18,50	7,15 - 8,35
BUITENSPORT tarieven in € per speelveld per seizoen					
Voetbal	Berkelland	Haaksbergen	Oost-Gelre	Bronckhorst	Hof van Twente
wedstrijd veld	1074 - 1179	1.367	2.245	onbekend	1.120
Korfbal					
wedstrijd veld	552 - 1179	1.367	?	onbekend	560
Tennis					
gravelbaan	1.401	onbekend	onbekend	onbekend	224
ZWEMACCOMMODATIES tarieven in €					
	Berkelland	Haaksbergen	Oost-Gelre	Bronckhorst	Hof van Twente
los entreebewijs volwassenen	1,50 - 3,00	3,70	2,50	2,80	2,30
los entreebewijs jeugd	2,50 - 4,20	3,70	2,00	2,00	2,30
huur verenigingen p.u.	52,50 - 65,00		29,45	38,00	17,55-23,50
leszwemmen p.u.	4,20 - 7,75	6,27	7,19	n.v.t.	onbekend
aquajogging p.u.	3,80 - 4,20	3,93	4,75	n.v.t.	onbekend
GRONDSLAG VOOR TARIEFSTELSEL					
	Berkelland	Haaksbergen	Oost-Gelre	Bronckhorst	Hof van Twente
Historie, functionaliteit, kostprijs, markt, anders, nl	tarieven gebaseerd op historie. Harmonisatie na herindeling heeft nog niet plaatsgevonden	alle tarieven zijn gebaseerd op historische ontwikkeling	combinatie van historische ontwikkeling, regionale oriëntatie, kostprijs en landelijke normeringen	oriëntatie op historie en na herindeling geharmoniseerd. Commerciële tarieven gebaseerd op marktwaarde	tarieven zijn geharmoniseerd in 2005. Grondslag is onbekend

Binnensport

Voor wat betreft de tarieven voor de binnensportaccommodaties verhoudt Berkelland zich tot de regionale gemiddelden. De tarieven van Rikkenhage en De Sonders zijn per saldo lager dan elders in de regio, maar daarentegen zitten 't Timpke en de Pickerhal aan de bovenzijde van de markt.

Het lage tarief voor verenigingen in Haaksbergen geldt uitsluitend voor lokale gebruikers op werkdagen.

In tegenstelling tot andere gemeenten heeft Berkelland geen aangepast tarief voor verenigingen van buiten de gemeentegrenzen. Daarentegen zijn de tarieven van 't Timpke en de Pickerhal wel gedifferentieerd voor commercieel gebruik waarvoor een marktconform uurtarief wordt gehanteerd.

Voor de gymnastieklokalen liggen de tarieven in Berkelland en de Hof van Twente beduidend onder de tarieven die in huurgemeenten worden gehanteerd. Met name in de gemeenten Haaksbergen en Bronckhorst wordt een beduidend hoger tarief in rekening gebracht aan de gebruikers.

Buitensport

Voor de buitensportaccommodaties liggen de huurtarieven voor de verenigingen in Berkelland iets onder het gemiddelde maar verhouden zij zich op hoofdlijnen tot de buurgemeenten.

Voor de voetbalvelden valt op dat de gemeente Oost-Gelre een uitzonderlijk hoog tarief hanteert en ook de veldhuur in Haaksbergen ligt hoger dan in Berkelland en Hof van Twente. Omdat in Haaksbergen en Eibergen geen onderscheid wordt gemaakt tussen een voetbalveld en een korfbalveld zijn de tarieven voor de korfbalvereniging hier aanmerkelijk hoger dan in de gemeente Hof van Twente en in Borculo.

Berkelland kent wel een uitzonderlijk hoog tarief voor de huur van een tennisbaan.

Aangenomen wordt dat het hier een tarief betreft per tennispark en niet voor één enkele baan. Hierdoor laten de tarieven op dit onderdeel zich moeilijk vergelijken.

Zwembaden

De zwemtarieven laten zich niet één op één met elkaar vergelijken vanwege de verschillen in type baden (overdekte of openlucht) alsmede de aangeboden voorzieningen. Zo kan een hoger entreetarief voor recreatief zwemmen worden verklaard door de recreatieve aantrekkingskracht van een bassin. Andere baden die meer functioneel zijn ingericht kennen hierdoor veelal ook een lagere tarifiering.

De algemene lijn is dat de zwemtarieven in Berkelland zich goed verhouden tot de regionale gemiddelden. Met name de overdekte baden 't Timpke en 't Spilbroek wijken in dit verband nauwelijks af van gelijksoortige accommodaties in Oost Gelre ('t Meekenesch) en

Haaksbergen (De Wilder), waarbij alleen De Wilder een relatief hoge entreprijs voor recreatieve zwembewegingen hanteert.

Voor de Berkellandse baden geldt dat alleen het entreetarief voor recreatieve bezoekers voor buitenzwembad De Meene in Ruurlo relatief hoog is, afgezet tegen andere accommodaties. Met 4,20 voor volwassenen is dit veruit het duurste zwembad.

Grondslag

Voor nagenoeg alle gemeente die in de benchmark zijn betrokken geldt dat de tarieven hoofdzakelijk zijn gebaseerd op historische ontwikkeling. Alleen in de gemeente Oost-Gelre is bekend dat de tarieven ooit zijn gebaseerd op de destijds geldende kostprijs, landelijke normeringen en regionale oriëntatie. Naar verloop van tijd is deze relatie echter ook komen te vervagen en is men voornemens om in 2006 een harmonisatie door te voeren.

Deze uitkomst komt overeen met het beeld dat in veel gemeenten geldt ten aanzien van de sporttarifiering. Wel is hierin een duidelijke kentering waar te nemen waarbij een steeds grotere behoefte ontstaat aan transparante tarieven met een structurele relatie tot de werkelijke kosten en een evenwichtige doorbelasting naar de eindgebruikers. Aandachtspunt bij het doorvoeren van een tariefwijziging is dat bij de implementatie wel rekening dient te worden gehouden met een overgangsperiode van enkele jaren zodat geleidelijk naar de nieuwe situatie kan worden toegroeid.

Algemeen oordeel

Op basis van voorgaande benchmark op hoofdlijnen kan worden afgeleid dat de sporttarieven in de gemeente Berkelland zich in de breedte goed verhouden tot de buurgemeenten, waarbij alleen voor de gymnastieklokalen relatief lage tarieven gelden.

Onderlinge diversiteit zorgt ervoor dat binnen de gemeente Berkelland sommige tarieven aan de lage kant van de markt liggen en andere juist weer aan de hoge kant.

Wanneer de Berkellandse sporttarieven worden vergeleken met landelijke kengetallen en ervaringscijfers uit de adviespraktijk van H•AC valt op dat de tarieven in Berkelland (en haar buurgemeenten) relatief laag zijn. Met name de buitensportaccommodaties worden elders in het land beduidend zwaarder doorbelast, maar ook voor de binnensportvoorzieningen liggen de tarieven in het algemeen hoger dan in Berkelland en ook hoger dan in de Berkellandse buurgemeenten. In Bijlage 3 is ter illustratie een overzicht opgenomen van sporttarieven zoals deze in enkele referentiegemeenten worden gehanteerd.

Voordeel van lagere tarieven is dat de accommodaties in het algemeen zeer laagdrempelig zijn en kunnen worden gebruikt door alle gemeentelijke inwoners. Dit heeft een positief effect op de sportparticipatiegraad en kan derhalve een belangrijk middel zijn in het gemeentelijke sportstimuleringsbeleid.

Daarentegen zorgen lagere tarieven ook voor beperkte opbrengsten waardoor het beroep op gemeentelijke middelen om de financiering van de accommodaties te bekostigen zal toenemen.

3.4 Mogelijke grondslagen tariefstructuur

Om tot hervorming en harmonisatie van het sporttarievenbeleid in Berkelland te komen is het zaak dat gekozen wordt voor een transparante, meetbare en werkbare grondslag voor het vaststellen van de tarieven. In dit verband kunnen tarieven tot stand worden gebracht op basis van (een combinatie van):

1. Historische ontwikkelingen
2. Gebruiksmogelijkheden en functionaliteit accommodatie
3. Regionale afstemming
4. Kostprijs.

Ad. 1 Historische ontwikkeling

Tarieven gebaseerd op historische ontwikkeling zijn binnen de gemeente ooit een keer vastgesteld en vervolgens door middel van prijsindexeringen geëvalueerd. Naarmate het vaststellingsmoment verder in het verleden ligt zal de relatie met de oorspronkelijke tariefgrondslag verder vervagen waardoor niet altijd meer sprake is van een rechtvaardige en evenredige tariefstructuur.

Ook de voormalige Berkellandse gemeenten hanteerden op historische ontwikkeling gebaseerde tarieven.

Voordeel van deze grondslag is dat deze eenvoudig is toe te passen en voor alle betrokken partijen duidelijkheid en continuïteit biedt in de te betalen bijdragen. Belangrijk nadeel is echter dat geen verband bestaat tussen de exploitatiekosten van de accommodatie en de opbrengsten uit verhuur. Op deze wijze is het dus moeilijk te bepalen wat voor de gemeente de feitelijke kosten per accommodatie(type) bedragen. Bovendien kunnen actuele marktomstandigheden en prijsontwikkelingen niet worden vertaald naar een tariefaanpassing.

Ad. 2 Gebruiksmogelijkheden en functionaliteit

Het relateren van de accommodatietarieven aan de gebruiksmogelijkheden en functionaliteit van de accommodatie impliceert het streven naar een evenwichtige verhouding tussen prijs en kwaliteit.

Naarmate een accommodatie meer mogelijkheden biedt voor de sporters c.q. de vereniging zal hiervoor een hoger tarief worden betaald. Ook de omvang, ouderdom en onderhoudsstaat kunnen in dit verband als elementen worden meegewogen bij de tariefvaststelling.

Voorwaarde voor het toepassen van dit systeem is dat een uitsplitsing plaatsvindt tot op accommodatieniveau. Binnen de verschillende accommodatietypen (sporthal, gymlokaal, sportveld, etc.) doen zich onderling immers verschillen voor in functionaliteit en in kwaliteit.

Gevolg van een uitsplitsing tot op accommodatieniveau is dat een zeer sterk gedifferentieerd, en daardoor onoverzichtelijk, tariefstructuur ontstaat.

Tussen verenigingen ontstaat onderling bovendien ongelijkheid in de te betalen huurbijdragen. Omdat verenigingen doorgaans niet vrij zijn in hun accommodatiekeuze

kunnen zij ook geen invloed uit oefenen op de te betalen huursom. Zo bestaat het risico dat de ene volleybalvereniging aanmerkelijk meer moet betalen dan de andere. Op deze wijze betalen verenigingen voor voorzieningen en functionaliteit waar zij misschien niet of slechts beperkt gebruik van (willen) maken.

Daarnaast kleven enkele praktische bezwaren aan deze wijze van tariefvaststelling. Omdat functionaliteit en kwaliteit geen gelijkblijvende grotheden zijn, vergt het systeem continue aanpassing en bijstelling. Naarmate de accommodatie veroudert en mogelijk zelfs sprake is van achterstallig onderhoud neemt ook de functionaliteit af. Als de tariefstructuur consequent wordt doorgevoerd betekent dit dat ook de tarieven moeten worden verlaagd.

Als laatste aandachtspunt geldt dat kwaliteit en functionaliteit van een accommodatie niet volledig objectief bepaalbaar is. Doordat verschillende gebruikers en gebruikersgroepen ook verschillende wensen en eisen stellen aan de accommodatie wordt functionaliteit niet door eenieder eenduidig beoordeeld.

Wanneer de gemeente de tarieven moet vaststellen op basis van een objectief oordeel over de functionaliteit van een accommodatie kan dit daarom leiden tot discussies c.q. bezwaren wanneer de functionaliteit door derden anders wordt ingeschat of beoordeeld.

Ad. 3 Regionale afstemming

Een veel gebruikte methode voor tariefstelling is het zoeken van regionale afstemming door aan te sluiten bij tarieven die in de directe regio worden gehanteerd.

Belangrijk voordeel van regionale afstemming is dat grote prijsverschillen met buurgemeenten worden voorkomen waardoor ook het risico op onderlinge concurrentie om de gunst van de sporter wordt beperkt.

In geval van grote tariefverschillen is het immers denkbaar dat inwoners van de ene gemeente op grond van het prijsverschil liever gebruik maken van de faciliteiten van naburige gemeenten.

Wanneer de tarieven regionaal worden afgestemd bestaat wel het risico dat eenmaal een status-quo situatie ontstaat waarbij niemand meer een tariefwijziging doorvoert om maar niet de regionale binding te verliezen. Op deze manier wordt ook steeds meer de binding verloren met de ontwikkeling van de exploitatiekosten waardoor prijsstijgingen niet kunnen worden doorberekend aan de eindgebruikers en tekorten mogelijk kunnen oplopen.

In dit verband wordt het wel mogelijk geacht om overleg te voeren in bestaande regionale samenwerkingsverbanden om gezamenlijk een beleidslijn uit te zetten waar eenieder zich ook aan conformeert. Voor de gemeente Berkelland en omgeving kan in dit kader wellicht een rol worden vervuld door de Regio Achterhoek.

Een en ander neemt niet weg dat in veel gevallen ook de individuele gemeenteraden een akkoord dienen te geven op eventuele voorgenomen tariefwijzigingen. Wanneer dit akkoord uitblijft, kan de regionale afstemming worden gefrustreerd.

Ad. 4 Kostprijs

Het hanteren van de werkelijke kostprijs van de accommodaties biedt veelal de meest reële basis voor de bepaling van de gemeentelijke sporttarieven.

Allereerst wordt hiermee een duidelijke basis gecreëerd die jaarlijks kan worden aangepast overeenkomstig de actuele marktomstandigheden. Voor de gebruikersgroepen zorgt deze duidelijkheid ervoor dat zij in een vroeg stadium weten waar ze aan toe zijn en niet, als gevolg van tussentijdse tariefaanpassingen, voor verrassingen komen te staan.

Een ander belangrijk voordeel is dat een helder inzicht ontstaat in de mate waarin de kosten worden gecompenseerd door de ontvangen huuropbrengsten. Het verschil tussen de kostprijs en de huuropbrengst is het tekort dat door de gemeente wordt aangevuld en kan dus feitelijk worden gezien als een (indirecte) gemeentelijke subsidie aan de gebruikmakende verenigingen.

Nadeel is dat niet voor elke tak van sport kan eenzelfde dekkingpercentage worden gehanteerd (verschil binnensport en buitensport). Een meer praktisch bezwaar is dat het voor gemeenten vaak lastig is om vanuit de financiële administratie tot op accommodatie(type) niveau een kostprijs te kunnen bepalen.

Hoofdstuk IV Omgevingsanalyse

4.1 Inleiding

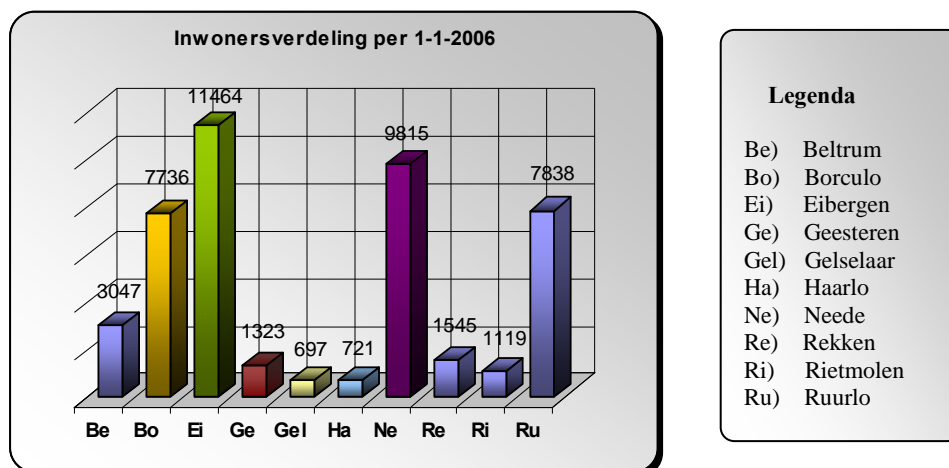
In dit hoofdstuk worden de relevante omgevingsontwikkelingen voor Berkelland die van invloed zijn op de sportsector geïnventariseerd en geanalyseerd. Eén van de voornaamste ontwikkelingen die van invloed zijn op het toekomstige accommodatieaanbod betreft de bevolkingsontwikkeling. Veranderingen in de bevolkingsomvang en –opbouw vereisen mogelijke aanpassing(en) van het aanbod van sportaccommodaties.

Behalve de demografische factoren worden eveneens relevante sociaal-maatschappelijke, sociaal-culturele en sociaal-economische ontwikkelingen aan de orde gesteld die op lokaal, regionaal en landelijk niveau relevant zijn voor de bepaling van de toekomstige voorkeuren voor sportbeoefening.

Specifiek wordt stilgestaan bij de sporttechnische ontwikkelingen die met name een rol spelen bij renovatie en/of nieuwbouw van sportaccommodaties. Tenslotte wordt tevens aandacht besteed aan relevante ontwikkelingen in de aan sport verwante sectoren zoals onderwijs, welzijn, jeugdbeleid, etc. Vanwege de prominente plaats die sport speelt in de huidige maatschappij is het voor toekomstig sportbeleid van belang om zoveel mogelijk uit te gaan van een integrale benadering om kansen te kunnen benutten en het financieel en maatschappelijk rendement te versterken.

4.2 Demografische situatie Berkelland

De bevolkingsomvang en -opbouw van de gemeente Berkelland wordt beschreven als basis voor de verwachte toekomstige vraag naar sportaccommodaties. De gemeente Berkelland met 45.305 inwoners is verdeeld over een tiental woonkernen waarbij de vier grote woonkernen Eibergen, Borculo, Neede en Ruurlo opvallen. In de onderstaande grafiek is een verdeling van de inwoners per woonkern te zien.

Bron: Gemeente Berkelland

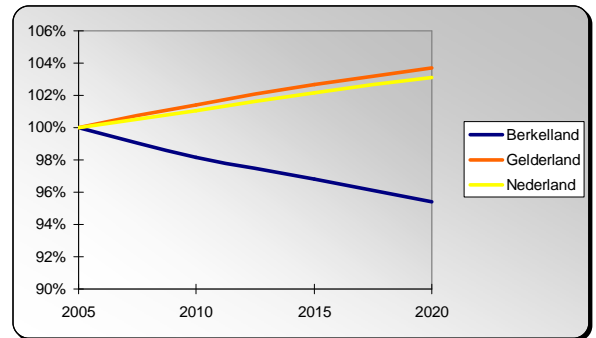
Bewerking: Hopman•Andres Consultants

In de onderstaande tabel en lijngrafiek is de prognose van de bevolkingsgroei voor de gemeente Berkelland, de provincie Gelderland en Nederland weergegeven. Voor Nederland en de provincie Gelderland wordt een groei voorspeld van circa 4% tot 2020. De gemeente Berkelland laat in de prognose daarentegen een daling zien van ruim 4% in het verwachte aantal inwoners. Een verwachte daling in de bevolking betekent in beginsel een verminderde verwachte vraag naar sportaccommodaties in de toekomst.

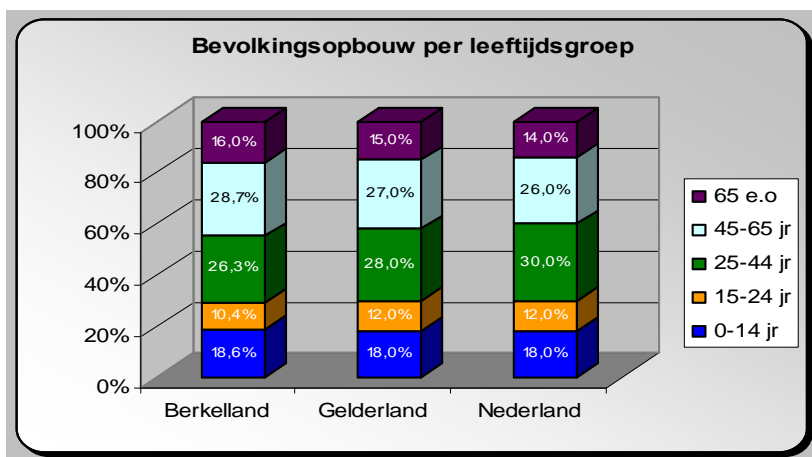
Bevolkingsontwikkeling Berkelland, Gelderland en Nederland 2005-2020					
	2005	2010	2015	2020	% 2020 t.o.v 2005
Berkelland	46.469	45.592	45.003	44.343	-4,6%
Gelderland	1.973.099	2.000.646	2.025.793	2.046.833	3,7%
Nederland	16.294.589	16.462.469	16.640.412	16.799.911	3,1%

Bron: Primos online 2005

Bewerking: Hopman •Andres Consultants

De bevolkingsopbouw (zie navolgende grafiek) laat voor de gemeente Berkelland een relatief grotere groep ouderen zien ten opzichte van de gemiddelden van Gelderland en Nederland in de leeftijdscategorieën 45-65 en 65+. De groepen 15-24 jaar en 25-44 jaar zijn in Berkelland ten opzichte van de gemiddelden van Gelderland en Nederland enigszins ondervertegenwoordigd. De conclusie die uit deze grafiek getrokken kan worden is dat Berkelland ten opzichte van het landelijk en Gelderse gemiddelde meer vergrijzing kent.

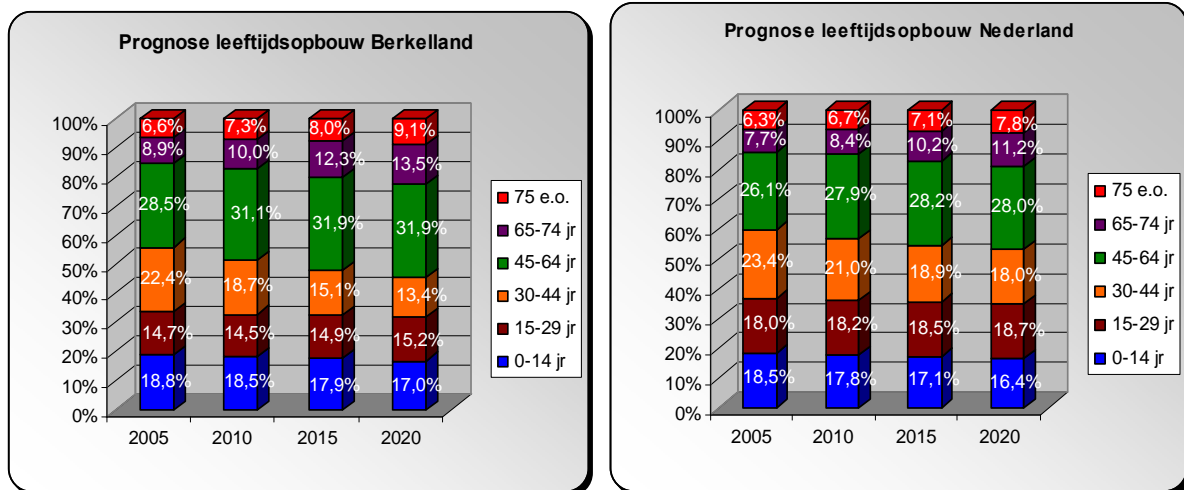

Bron: Primos online 2005

Bewerking: Hopman •Andres Consultants

Ook de toekomstige leeftijdsopbouw kan worden geprognosticeerd op basis van statistische modellen. Voor de gemeente Berkelland laat deze prognose een groei zien van het aandeel oudere inwoners. Er is sprake van een grotere vergrijzing van de inwoners. De groep 65 jaar e.o. groeit naar verwachting van 15.5% in 2005 naar 22.6% in 2020. De jeugd, 0-14 jaar, blijft redelijk stabiel met een slechts beperkte ontgroening. Het aandeel van de groep 30-44 jaar daalt sterk, van 22.4% naar 13.4%, terwijl de groep 45-64 juist toeneemt van 28.5% naar 31.9%.

Bron: Primos online 2005

Bewerking: Hopman•Andres Consultants

Vergeleken met de prognose van de leeftijdsopbouw van Nederland valt op dat de vergrijzing¹⁴ in de gemeente Berkelland sterker is dan de verwachte gemiddelde vergrijzing in Nederland. De groep 65 jaar e.o. is in 2020 in Berkelland 22.6% terwijl in Nederland deze groep naar verwachting gemiddeld 19% is.

De jeugd van Berkelland, 0-14 jaar, laat in vergelijking met Nederland een vergelijkbare daling zien, waarbij het aandeel van 0-14 jarigen in Berkelland iets hoger is dan gemiddeld verwacht wordt voor Nederland, 17% ten opzichte van 16,4% in 2020. Er is sprake van een minder sterke ontgroening¹⁵, ten opzichte van Nederland. Het grootste verschil zit in de drie categorieën tussen de 15 en 64 jaar. Bij zowel Nederland als Berkelland wordt een afname verwacht in het relatieve aandeel van deze leeftijdsgroepen. Het verschil tussen beide is dat het aandeel van deze leeftijdscategorieën in Berkelland kleiner is dan gemiddeld in Nederland. Vooral de verwachte vertegenwoordiging van de groep 30-44 jaar is aanmerkelijk lager dan de gemiddelde verwachting voor Nederland voor dezelfde groep.

¹⁴ Onder vergrijzing wordt verstaan het verschijnsel dat senioren in de leeftijdscategorie 65+ een steeds groter deel van de totale bevolking uitmaken.

¹⁵ Onder ontgroening wordt verstaan het verschijnsel dat jeugdigen in de leeftijdsgroep 0-15 jaar een steeds kleiner deel van de totale bevolking uitmaakt.

De grotere vertegenwoordiging van ouderen heeft consequenties voor de vraag naar sportaccommodaties. In het algemeen geldt dat de sportparticipatie onder ouderen op een lager niveau ligt dan voor jongeren. Daarnaast is ook de aard van de accommodatiebehoefte voor ouderen anders aangezien zij doorgaans kiezen voor andere vormen van sport en bewegen. In het accommodatieaanbod kan aansluiting worden gezocht bij deze trends door het ontwikkelen en aanbieden van sporten en sportaccommodaties die specifiek zijn toegesneden op deze groter wordende doelgroep. Als voorbeeld hiervan kunnen bijvoorbeeld worden aangemerkt doelgroepgerichte zwemactiviteiten (MBVO), golf, bowl, knotshockey, nordic walking, etc.

Belangrijkste conclusies van het voorgaande:

- ✓ **In tegenstelling tot de landelijke en provinciale prognoses is de verwachting dat de bevolkingomvang van de gemeente Berkelland tot 2020 terugloopt (- 4,6%).**
- ✓ **Berkelland is relatief gezien meer vergrijsd dan het gemiddelde in Nederland en de provincie Gelderland.**
- ✓ **In de toekomst wordt er in Nederland een toename van de vergrijzing verwacht en een beperkte mate van ontgroening. Afgezet tegen deze Nederlandse verwachting zet de vergrijzing in Berkelland zelfs nog sterker door.**
- ✓ **De demografische ontwikkelingen bieden kansen voor sportvormen en sportaccommodaties die specifiekere kunnen worden toegerust op de groeiende doelgroep ouderen.**

4.3 Maatschappelijke trends

4.3.1 Sociaal maatschappelijk

Algemeen sociaal maatschappelijke ontwikkelingen oefenen invloed uit op de mate van sportdeelname in het algemeen en de beoefening van georganiseerde (verenigings-)sport in het bijzonder. De belangrijkste sociaal maatschappelijke ontwikkelingen zijn:

- *Nieuw collectivisme*

Als tegenhanger van de individualisering is de trend nieuw collectivisme ontstaan. Kenmerk van het nieuw collectivisme is dat mensen weer meer op zoek gaan naar een groep waarbij men zich thuis voelt en waartoe men wil behoren. Dit kan het gezin zijn, maar ook kleine groepen van gelijkgestemden binnen verenigingen en sportclubs waarmee met andere activiteiten kan ondernemen. Mensen zoeken elkaar meer op in de persoonlijke sfeer, waarbij kleinschaligheid, gelijkgestemdheid en een goede atmosfeer van belang zijn.

- Consumptisme

In de samenleving kan worden waargenomen dat de maatschappelijke omgangsvormen aan verandering onderhevig zijn. Mensen zijn mondiger, willen alles en van alles te veel en vinden dat ze overal recht op hebben, bij voorkeur zonder er iets voor te doen.

De bereidheid om zich in te zetten voor de maatschappij zonder hier direct iets voor terug te ontvangen neemt af, en mensen trekken zich meer en meer terug in de eigen anonimiteit. Bovengenoemde aspecten hebben een negatieve weerslag op de bereidwilligheid en participatie van vrijwilligers in de maatschappij.

- Tweedeling in de samenleving

Binnen de Nederlandse samenleving ontstaat een steeds groter wordende tweedeling tussen enerzijds mensen met minder vrije tijd en meer geld en anderzijds mensen met meer vrije tijd en minder geld. Om sportbeoefening voor alle lagen van de bevolking te blijven stimuleren zijn voor de laatste (relatief grote) categorie mensen laagdrempelig toegankelijke sportvoorzieningen van groot belang.

- Toenemend belang van gezondheid

Gezondheid staat zeer nadrukkelijk in de aandacht. Aangevoerd is dat voldoende beweging een positieve invloed heeft op de gezondheid van mensen, terwijl tevens is geconcludeerd dat veel mensen te weinig bewegen. Dit biedt aanknopingspunten bij het aanbieden van programma's en kan bijdragen aan de motivatie van mensen om (vaker) te gaan sporten.

- Sportificering

In navolging van het toenemend belang van gezondheid kan ook de trend sportificering worden onderscheiden. Hieronder wordt verstaan dat het begrip sport in alle geledingen van de maatschappij is doorgedrongen zonder noodzakelijkerwijs verbonden te zijn aan de beoefening daarvan. Dit vermoedelijk vanwege de positieve associaties van sportbeoefening met begrippen als gezondheid, jeugdigheid en vitaliteit. Een belangrijke rol bij de versterking en abstrahering hiervan speelt de kledingindustrie (o.a. Nike) die sportiviteit uitdraagt en daarmee een bijdrage levert aan de mensen die zich hiermee willen identificeren.

- Vervluchting van de vrijetijdsbesteding

Men onderneemt meer activiteiten in een korter tijdsbestek dan voorheen. De zogenaamde "zapconsument" heeft zijn intrede gedaan. Zowel de inhoud van de activiteiten als de daaruit voortvloeiende sociale contacten worden oppervlakkiger.

In het verlengde van deze "zapcultuur" ondervindt sportbeoefening een steeds sterkere concurrentie van bijvoorbeeld televisie en internet. Ook lijkt het studiehuis medeverantwoordelijk te zijn voor de afname van vrijetijdsbesteding in de vorm van sportbeoefening.

Belangrijkste conclusie van het voorgaande:

- ✓ **Algemene trends laten zien dat sportbeoefening in het algemeen steeds individueler wordt, waarbij gezondheid, kwaliteit en afwisseling steeds meer centraal staan.**

4.3.2 Sociaal economisch

De economische welvaart oefent eveneens invloed uit op de mate waarin sportbeoefening plaatsvindt. Welvaart vertaalt zich in diverse economische trends en ontwikkelingen. De belangrijkste worden navolgend opgesomd.

- Economische ontwikkeling

De tweede helft van de jaren '90 heeft zich gekenmerkt door een positief ontwikkelende economie. Dit positieve klimaat was ook zichtbaar in het consumentenvertrouwen: deze indicator steeg spectaculair. Sinds 2001 is dit vertrouwen echter in hoog tempo afgenomen. Deze daling is een signaal dat voorliggende periode van hoogconjunctuur ten einde is. Geluiden van herstel klinken van verschillende kanten; van de zijde van het CPB is de voorspelling geuit van een groei van een half procent voor 2006. Echter, voor de langere termijn is de economische trend vrijwel onvoorspelbaar.

- Toegenomen koopkracht

Ten gevolge van de toegenomen koopkracht en de groeiende 'zap'-cultuur dient sportbeoefening, met name het verenigingsleven, te concurreren met een steeds ruimer aanbod van commerciële activiteiten dan voorheen. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de vraag van de steeds koopkrachtiger wordende consument naar variatie en flexibiliteit. Naarmate men over een hoger besteedbaar inkomen beschikt zal de sportparticipatie toenemen.

Hiertoe is het van belang het besteedbaar inkomen per huishouden van de gemeente Berkelland te vergelijken met het besteedbaar inkomen per huishouden in Gelderland en in Nederland. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ¹⁶ blijkt dat het gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden in Berkelland in 2003 circa € 30.045,- bedraagt. Dit besteedbaar inkomen ligt 0,85% lager dan het landelijke gemiddelde (€ 30.300,- per huishouden) en 2,85% onder het provinciale gemiddelde in Gelderland (zijnde € 30.800,- per huishouden).

Hieruit kan worden opgemaakt dat Berkelland een enigszins lager besteedbaar inkomen heeft waardoor er een (beperkt) negatieve invloed op de sportparticipatie kan uitgaan. Daarnaast dient bij de vaststelling van sporttarieven ook rekening te worden gehouden met de gemiddelde koopkracht om ervoor te zorgen dat sport voor eenieder laagdrempelig toegankelijk is en blijft.

- Krappe arbeidsmarkt

Voor alle doelgroepen en met name voor de jeugd geldt dat de arbeidsmarkt een sterke aantrekkingskracht uitoefent waardoor de beschikbare vrije tijd afneemt. Als gevolg hiervan hebben veel (koopkrachtige) jongeren en volwassenen de overstap gemaakt van verenigingssport naar commerciële sport vanwege de hogere mate van vrijheid en flexibiliteit.

---

¹⁶ Bron: CBS; Regionale Kerncijfers Nederland 2003

- Flexibilisering van de arbeid

Door flexibele werktijden, langere openingstijden en toename van deeltijdbanen is er sprake van meer spreading in de vrijetijdsbesteding en daardoor minder animo voor collectieve sportbeoefening. De belangstelling voor individuele en ongeorganiseerde sport is toegenomen. Dit is een voordeel voor verenigingen die hierop zijn ingericht, maar kan tot problemen leiden bij het organiseren van collectieve trainingen en het aantrekken van kadervrijwilligers.

- Verkorte arbeidstijd

De laatste jaren is een trend zichtbaar van steeds eerder uit het arbeidsproces tredende senioren met als gevolg dat deze groep de beschikking heeft over meer vrije tijd. Opgeteld bij de toenemende vergrijzing, die zowel in Berkelland als op nationaal niveau zichtbaar is, zal de totale beschikbare vrije tijd toenemen. Voor de sportbeoefening heeft dit tot gevolg dat bepaalde, voor senioren sport geschikte, voorzieningen meer gebruikt worden.

- Demografische druk

Doordat het aantal senioren toeneemt en het aantal jongeren stabiliseert of zelfs afneemt neemt de “demografische druk” toe. Dit wil zeggen dat de beroepsbevolking afneemt, hetgeen in bepaalde sectoren (onderwijs, zorg) goed merkbaar is. In reactie hierop wordt getracht de beroepsbevolking uit te breiden door bijvoorbeeld mensen te stimuleren tot herintreding. Gevolg hiervan is dat werk- en tijdsdruk onder volwassenen toeneemt, hetgeen - in tegenstelling tot de vorige ontwikkeling - de sportparticipatie in deze groep niet ten goede komt.

- Toenemende werkdruk

De hoge werkdruk en het snelle levenstempo leiden tot een grotere behoefte aan ontspannen en onthaasten in een sportieve omgeving.

Belangrijkste conclusies van het voorgaande:

- ✓ **Als gevolg van de toegenomen koopkracht, de krappe arbeidsmarkt en de demografische druk ondervindt sportbeoefening in het algemeen en het verenigingsleven in het bijzonder, steeds meer concurrentie van andere (lees: commerciële) vormen van vrijetijdsbesteding.**
- ✓ **In vergelijking met de landelijke en provinciale gemiddelden is het besteedbaar inkomen per inwoner in Berkelland lager.**
- ✓ **De vergrijzing en verkorte arbeidstijd zullen naar verwachting in de periode tot 2015 leiden tot een toename van de sportbeoefening onder senioren. Als gevolg van de demografische druk zal echter naar verwachting na 2015 van verkorte arbeidstijd geen sprake meer zijn, met een verminderde sportparticipatie onder senioren tot gevolg.**

4.3.3 Sociaal cultureel

De etniciteit vormt één van de belangrijkste sociaal-culturele ontwikkelingen binnen de Nederlandse maatschappij en oefent tevens een bepaalde invloed uit op sportparticipatie, het verenigingsleven en de vrijetijdsbesteding. De mate van etniciteit wordt bepaald door het aantal inwoners dat zelf, of van wie tenminste één van de ouders, afkomstig is uit het buitenland. De gemiddelde etniciteit in Nederland bedraagt ruim 19%. Voor de provincie Gelderland ligt dit percentage op circa 14%. De gemeente Berkelland kent een etniciteit van 'slechts' 7% en zit daarmee dus aanzienlijk onder het landelijke en provinciale gemiddelde.

De mate van etniciteit in de gemeente Berkelland heeft invloed op de behoefte aan buitensportaccommodaties aangezien is vastgesteld dat de sportparticipatie van allochtonen aanzienlijk lager ligt dan de sportparticipatie van autochtonen.

Kijkend naar de landelijke prognose voor deze sociaal-culturele ontwikkeling biedt de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) opgestelde prognose van etniciteit enige houvast voor de toekomst. Voor 2020 wordt een landelijke etniciteit van 21,4% voorspeld, tegenover de ruim 19% die heden ten dage voor Nederland geldt. Dit komt neer op een relatieve stijging van 12%.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de etniciteit, zowel in absolute aantallen als in relatieve zin, ook binnen de gemeente Berkelland in de toekomst verder zal toenemen. Ondanks het feit dat de etniciteit in Berkelland in de huidige situatie lager ligt wordt verwacht dat de toename zich ook op lokaal niveau zal voordoen. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de toename naar verwachting enigszins onder het landelijk niveau zal liggen aangezien de noordelijke en zuidelijke provincies relatief gezien een veel kleiner deel van de toename zullen dragen dan de Randstad.

4.4 Sporttechnische ontwikkelingen

Onder invloed van de tendens zich te beperken tot kerntaken, ontwikkelen gemeenten zich van eigenaar, beheerder en uitvoerder ten aanzien van sportaccommodaties meer richting stimulator en voorwaardenschepper van en voor andere actoren op het gebied van sport. De bereidheid tot het verrichten van vrijwilligerswerk door betrokkenen in de sport neemt af, wat leidt tot ontwikkeling van professionalisme; verenigingsmanagers, betaalde hulpkrachten en ondersteuningspunten zijn in opkomst. Veel vrijetijdsvoorzieningen zijn in de afgelopen jaren (gedeeltelijk) geprivatiseerd dan wel intern of extern verzelfstandigd om te streven naar een meer marktconforme en bedrijfsmatige exploitatie. Van sportverenigingen die gebruik maken van deze voorzieningen wordt verwacht dat zij zich aan deze ontwikkelingen aanpassen.

Ook technische ontwikkelingen hebben hun weerslag op de sport. Iedere sport is aan verandering onderhevig en ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de eisen die worden gesteld aan de voor de betreffende sport geschikte accommodatie. In dit verband worden enkele aspecten nader uitgelicht, te weten:

- kunstgras
- clustervorming
- multifunctioneel gebruik
- toekomstvisie binnensportaccommodaties
- opkomst ongeorganiseerde sport
- opkomst commerciële sportaanbieders

4.4.1 Kunstgras

Kunstgras als ondergrond voor de sportbeoefening is sterk in opkomst. Momenteel wordt kunstgras, of een vorm daarvan, het meest gebruikt ten behoeve van de hockeysport en tennis. Ook in het korfbal wordt de overstap gemaakt naar deze ondergrond en in de voetbalwereld wordt steeds vaker kunstgras toegepast om de bespelingsintensiteit van de bestaande grasmatten te verhogen.

Ten opzichte van een reguliere grasmat is een kunstgrasveld berekend op een aanmerkelijk hogere bespelingsintensiteit. De ondergrond heeft veel minder te lijden van heen en weer rennende sporters dan een grasveld. Hierdoor kan een kunstgrasveld vele malen intensiever worden benut wat betekent dat de aanleg van een kunstgrasveld een aanzienlijk hogere capaciteit oplevert dan een grasveld.

Daarnaast is het gebruik van kunstgras minder afhankelijk van de weersomstandigheden en is het onderhoud relatief eenvoudig. Zeker voor tennis levert dit een belangrijk voordeel op ten opzichte van bijvoorbeeld een gravelbaan die veel gevoeliger is voor kou en regen en bovendien zeer onderhoudsintensief is.

Tegenover al deze voordelen staat dat de aanleg van een kunstgrasveld met relatief hoge investeringskosten gepaard gaat. Doordat kunstgras echter intensiever kan worden benut dan reguliere grasvelden kan een aanzienlijke besparing op het ruimtegebruik plaatsvinden door het gebruik van kunstgras. Op eenzelfde oppervlakte kunnen immers meer wedstrijden worden gespeeld, waardoor er uiteindelijk minder velden benodigd zullen zijn. Gelet op het toenemend ruimtegebrek voor sportfaciliteiten alsmede de hoge grond- en onderhoudskosten die hiervan het gevolg zijn, zal dit in de toekomst een steeds belangrijkere overweging zijn voor de aanleg van kunstgrasvelden.

4.4.2 Clustervorming

Een belangrijke ontwikkeling in het beperken van investerings- en exploitatiekosten van sociaal-maatschappelijke voorzieningen is het toepassen van clustering. Anders dan bij de realisatie van een multifunctionele voorziening¹⁷ wordt hiermee bedoeld op het samengaan van meerdere afzonderlijke voorzieningen in één accommodatie.

De opkomst van de zogenaamde “leisure centers” waar men verschillende sporten zoals squash, tennis, klimmen, fitness, bowling, et cetera onder één dak heeft geïntegreerd, is een goed voorbeeld van deze ontwikkeling.

De werking van dergelijke clustervoorzieningen is tweeledig. Enerzijds is bij clustering door synergetische effecten sprake van schaalvoordelen waardoor een kostenbesparing optreedt. Een clustervoorziening heeft maar één centrale entree, horecavoorziening, technische ruimte, beheerdersruimte, et cetera te hebben. Daarnaast kan een opbrengstenverhoging optreden doordat een voorzieningencluster een grotere aantrekkingskracht heeft op zowel de potentiële als de bestaande gebruikers. Een clustervoorziening kan als centrale ontmoetingsplaats fungeren voor mensen met verschillende doeleinden. Hierdoor wordt een grote bezoekersstroom gegenereerd waardoor meer potentiële bezoekers zich aangetrokken zullen voelen dan door een voorziening waarin slechts één sport beoefend wordt. Voor de bestaande gebruikers geldt dat zij, bijna ongemerkt, in staat worden gesteld om laagdrempelig kennis te maken met andere sporten, wat tevens kan leiden tot een impuls op de sportparticipatiegraad voor de gemeente Berkelland.

Een clustering van sportfuncties met onderwijs- en zorgfuncties, maar ook met bepaalde profitfuncties (horeca en detailhandel) behoort hierbij tot de mogelijkheden.

4.4.3 Multifunctioneel gebruik

Hoewel de begrippen nogal eens door elkaar worden gehanteerd, is er een wezenlijk onderscheid tussen een clustervoorziening en een multifunctionele accommodatie.

Een clustervoorziening kent specifieke ruimten die in één configuratie of op één locatie bijeen zijn gebracht met bijvoorbeeld een gemeenschappelijke entree. Een multifunctionele accommodatie kent generieke ruimten die voor meervoudige doeleinden kunnen worden gebruikt, zoals bijvoorbeeld een sporthal die tevens als evenementenvoorziening wordt gebruikt, of een buitensportcomplex met voetbalvelden dat tevens als 9 holes golfbaan wordt gebruikt. In de praktijk beschikken veel clustervoorzieningen ook over enkele multifunctionele ruimten zoals bijvoorbeeld een vergaderzaal. Ook multifunctionele accommodaties kennen vaak enkele specifieke ruimten zoals bijvoorbeeld de horeca.

---

¹⁷ Feitelijk is een sporthal al een multifunctionele voorziening doordat hierin meerdere activiteiten kunnen worden ondernomen.

Het clusteren en voor meervoudig gebruik geschikt maken van voorzieningen kan leiden tot het besparen van kosten en het verhogen van opbrengsten. Door specifieke voorzieningen te clusteren kunnen de algemeen benodigde facilitaire voorzieningen zoals entree, sanitair, interne verbindingswegen, et cetera worden gedeeld. Door voorzieningen voor meervoudig gebruik geschikt te maken kan de gebruiksfrequentie worden verhoogd, mits de gebruiksmomenten elkaar niet overlappen.

4.4.4 Toekomstvisie binnensportaccommodaties

In een recent gepubliceerd adviesrapport¹⁸ heeft NOC*NSF haar zorg uitgesproken over de toekomst van binnensportaccommodaties. Bij een ongewijzigd beleid wordt een groot tekort aan binnensportruimte gevreesd, wat richting 2020 zou kunnen oplopen tot een tekort van 425 sporthallen in Nederland. Een gebrek aan ruimte voor sport op centrale locaties leidt tot een verdere toename van de bewegingsarmoede bij grote groepen van de bevolking. Een dergelijk dreigend tekort aan indoorsportruimte kan gedeeltelijk worden opgelost door het realiseren van een betere bezettingsgraad van bestaande sporthallen, mits deze voldoen aan de wensen en eisen van deze tijd. Een andere mogelijkheid bestaat uit het vervangen van verouderde gymlokalen door nieuwe, multifunctionele voorzieningen waarin sportfuncties volledig geïntegreerd worden. Deze ontwikkeling sluit tevens aan bij de reeds beschreven ontwikkeling met betrekking tot clustervorming.

Een ander aspect dat in dit verband aandacht behoeft zijn de eisen die worden gesteld aan gymnastieklokalen. Gymnastieklokalen zijn in eerste instantie specifiek bedoeld voor het verzorgen van het bewegingsonderwijs¹⁹. Het bewegingsonderwijs is in de afgelopen jaren sterk veranderd. Waar vroeger de nadruk werd gelegd op het klassikaal aanleren en ontwikkelen van vaardigheden is de focus tegenwoordig verlegd naar het in kleiner groepsverband (veelal modulair) ontdekken en ontplooien van mogelijkheden. Dit is reeds goed zichtbaar in de hedendaagse inventaris van gymnastieklokalen die, in tegenstelling tot de vroegere 'klassieke' inventaris, zeer gevarieerd is en per lokaal sterk kan verschillen. Door de veranderingen in het bewegingsonderwijs, worden naast de inventaris ook de afmetingen en inrichting van gymnastieklokalen heroverwogen.

Op gezamenlijk initiatief van het ministerie van VWS en Vereniging Sport en Gemeenten²⁰ (VSG) is in 2001 een onderzoek verricht naar de huidige gymaccommodaties in Nederland²¹. De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat de standaard afmeting van 252 m² (12m x 21m) niet meer toereikend is voor het gewenste gebruik. Om een gedifferentieerd en multifunctioneel gebruik van de gymnastiekaccommodaties te garanderen is in de toekomst onder andere een groter vloeroppervlak benodigd.

¹⁸ Bron: 'Ruimte voor Sport'; adviesrapport NOC*NSF, december 2005

¹⁹ Eenmaal gerealiseerd worden ze uiteraard ook ingezet voor verenigingssport en naschoolse verhuur.

²⁰ Voorheen LC, Nederlands Instituut voor Lokale Sport en Recreatie.

²¹ De Gymaccommodatie, gebruik waardering, toekomst; H. vd Poel; Tilburg, 2001.

Daarnaast stelt ook de brede-school-ontwikkeling nieuwe eisen aan de gymnastiekaccommodatie. Om flexibel en multifunctioneel gebruik van de accommodatie te bevorderen kan ook worden gestreefd naar de realisatie van grotere gymnastieklokalen met de mogelijkheid om deze, bijvoorbeeld met behulp van compartimentering, geschikt te maken voor alternatief gebruik.

Vermeldenswaard is het dat op dit moment door de VSG in opdracht van de “Alliantie School en Sport samen sterker” uitvoering wordt gegeven aan het project “Innovatieve Ontwerpen” waarbij in nauwe samenwerking met betrokkenen uit de onderwijs- en de sportsector vorm wordt gegeven aan de sport- en onderwijsaccommodatie van de toekomst.

4.4.5 Opkomst ongeorganiseerde sport

De landelijke trend van individualisering en de versnippering van de beschikbare vrije tijd komt, ook in de toekomst, niet ten goede aan de verenigingsgebonden sportparticipatie. Dit betekent echter niet dat de algehele sportparticipatie hierdoor sterk zal afnemen.

Het groeiende gezondheidsbesef heeft de aandacht voor het belang van sport en bewegen doen toenemen, en heeft zodoende meer mensen aangespoord om door middel van sport iets aan de gezondheid te doen. In plaats van de veelal tijdsgebonden verenigingssporten kiest men steeds vaker voor individuele sporten die op elk gewenst tijdstip kunnen worden bedreven.

Wandelen, joggen, fietsen en skeeleren zijn populaire vormen van sportparticipatie waarbij men in zelf te kiezen tijdspannes kan werken aan de gezondheid.

Aangezien de beoefenaren van deze takken van sport zich veelal niet als zodanig laten registreren, is een exacte kwantificering van de behoefte aan voorzieningen hiervan moeilijk te geven. Desalniettemin dienen gemeenten zich bewust te zijn van deze (latente) behoeften en kunnen zij hierop inspelen door met deze sporters rekening te houden bij het ontwerp en de realisatie van wijkvoorzieningen (trapveldjes, speeltoestellen), recreatiegebieden, fiets- en wandelpaden.

Bovendien gaat het hier om sporten die veelal plaatsvinden in de openbare ruimte waarvoor geen specifieke accommodatiebehoefte bestaat. Vast staat echter dat het om een groeiende groep sporters gaat waarvoor de participatie door de gemeente gestimuleerd kan worden. Hiertoe kan in de gemeente Berkelland bijvoorbeeld worden gedacht aan de aanleg van diverse routestructuren die mensen uitnodigt om hiervan gebruik te maken. Aantrekkelijke wandelroutes en uitdagende mountainbike en skeelerparkeers komen tegemoet aan de wensen van de consument, en kunnen daardoor bijdragen aan de algehele sportparticipatie in de gemeente Berkelland.

4.4.6 Commerciële sportaanbieders

Naast de ongeorganiseerde sport in de openbare ruimte is ook het commerciële sportaanbod sterk in opkomst. Als belangrijkste exponent van deze ontwikkeling geldt de fitnessbranche, maar ook de squashcentra

De fitnessbranche heeft de laatste jaren een explosieve groei doorgemaakt en heeft zich ook verder doorgezet naar de ontwikkeling van integrale sport- en wellnesscentra op basis van een family-clubconcept. Grote ketens als de Pellikaan Groep en David Lloyd's ontwikkelen grote sportcentra waar de meest uiteenlopende sporten kunnen worden beoefend. Aanvullend aan de sportvoorzieningen worden ook aanvullende functies gerealiseerd zoals kinderopvang, beautysalons, kappers, etc.

Ook in de gemeente Berkelland is het commerciële sportaanbod zichtbaar. Als concrete voorbeelden kunnen in dit verband worden genoemd:

- maneges
- kleiduivenschietbaan
- klootschietaccommodaties
- fitness- en krachtcentra
- survivalaccommodatie
- vechtsportaccommodaties.

De opkomst van een commercieel sportaanbod in aanvulling op het gemeentelijk aanbod is op zichzelf een goede ontwikkeling die wijst op een mate van zelfvoorzienendheid van de markt en een verbreding van het voorzieningenniveau voor de inwoners. Specifiek voor het gemeentelijk sportaccommodatieaanbod kan dit leiden tot een verminderd gebruik vanwege een verschuiving van de "traditionele" sporten naar nieuwe vormen van sport en bewegen. Een en ander neemt niet weg dat de gemeente ook in de toekomst een belangrijke rol zal blijven spelen bij het faciliteren van sportmogelijkheden vanwege het belang dat wordt gehecht aan een voor een ieder toegankelijke en laagdrempelige voorzieningen.

4.5 Relevante overige ontwikkelingen

Onder invloed van de belangrijke sociaal maatschappelijke waarde van de sport en de positieve externe effecten die sportbeoefening sorteert op andere (beleids)terreinen wordt de sport steeds vaker gebruikt als aangrijpingspunt voor beleidsacties. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan sport als middel ter bevordering van sociale cohesie en integratie, ter bestrijding van overgewicht en als vormend element in de opvoeding en sociale ontwikkeling van de jeugd.

Om de positieve effecten van sportbeoefening ten volle te kunnen benutten is het van belang om bij de vorming van sportbeleid ook nadrukkelijk rekening te houden met ontwikkelingen binnen aanverwante sectoren. Kennis van deze sectoren biedt de mogelijkheid om door middel van integrale beleidsvorming dwarsverbanden te leggen waardoor het maatschappelijke rendement van sport en sportaccommodaties verder kan worden versterkt.

In dit verband wordt in voorliggende paragraaf stilgestaan bij enkele relevante sportgerelateerde ontwikkelingen op aanverwante terreinen. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- invoering WMO
- jeugdbeleid
- school en sport.

4.5.1 Invoering WMO

In 2005 heeft de Ministerraad ingestemd met het ontwerp voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Onder voorbehoud van goedkeuring door de Eerste Kamer wordt beoogd om de eerste fase van de wet per 1 januari 2007 in te voeren. Primair doel van de WMO is om te komen tot bezuinigingen in de zorg. Naast de zorg is de WMO echter ook van invloed op andere maatschappelijke sectoren.

Op het gebied van de zorg treedt de WMO in de plaats van de bestaande Welzijnswet, de Wet Voorziening Gehandicapten (WvG) en gedeeltelijk de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ).

Daarnaast wordt binnen de WMO aan de lokale overheid de verantwoordelijkheid toegekend om zorg te dragen voor “*collectieve ondersteuning van participatie door alle burgers, inclusief kwetsbare groepen*”. Met deze verantwoordelijkheid wordt beoogd om een krachtige sociale structuur te ontwikkelen waarin zelforganisatie, maatschappelijke binding en eigen verantwoordelijkheid kernbegrippen zijn. Een samenhangend beleid op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, wonen, welzijn, zorg en op aangrenzende beleidsterreinen wordt door het Kabinet van groot belang geacht.

In het licht van de WMO is een goed ontwikkelde sociale infrastructuur binnen gemeenten van groot belang. Niet alleen dient het zorgaanbod te worden heroverwogen (bijvoorbeeld door het toevoegen van centrale zorgloketten), maar ook binnen andere sectoren biedt de WMO nieuwe mogelijkheden. Functies en voorzieningen die nu worden afgestoten kunnen in het kader van de WMO wellicht een belangrijke rol spelen om invulling te geven aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Ook sportvoorzieningen kunnen in het licht van de WMO bijdragen aan participatie van burgers en in het bijzondere kwetsbare groepen. Sport wordt in het algemeen gezien als een laagdrempelige manier om mensen in een sociale setting bijeen te brengen. Vanuit deze optiek kan ook bij het WMO-beleid een directe relatie tot de sport worden gelegd.

4.5.2 Jeugdbeleid

Overheidsaandacht voor de positie van het kind in onze samenleving krijgt naast het onderwijsbeleid, onder meer gestalte via het jeugd- en jongerenbeleid. Een actuele exponent van het jeugdbeleid zoals dit vanuit de Rijksoverheid wordt gevoerd is de operatie Jong.

De operatie Jong is een samenwerkingsverband van de ministeries van VWS²², OCW²³, Justitie, SZW²⁴ en BZK²⁵ en heeft als doel “om de samenhang in het jeugdbeleid te versterken en de samenwerking tussen Rijk, mede-overheden en partners te versterken”²⁶.

Volgens de commissaris jeugd- en jongerenbeleid Steven van Eijck is er in de huidige situatie sprake van een enorme betrokkenheid bij de mensen in het veld maar is niemand verantwoordelijk, wat veroorzaakt wordt door de sterke verkokering die binnen het jeugdbeleid is opgetreden. In het sturingsadvies voor de operatie Jong stelt Van Eijck dat niet de instituties maar het kind centraal dient te staan. Van Eijck bepleit integraal jeugdbeleid, vorm te geven door een nieuwe minister voor jeugd en op lokaal niveau bij voorkeur door een wethouder jeugd. Één van de 25 concrete aanbevelingen die in het sturingsadvies zijn opgenomen betreft de ontwikkeling van brede buurtscholen, waarin voorschoolse, buitenschoolse en vrijetijdsvoorzieningen zijn gecombineerd met het basisonderwijs. Ook sportvoorzieningen kunnen in dit verband deel uitmaken van de brede scholen en kunnen zo een stimulans zijn voor jongeren om actiever te sporten en te bewegen.

Ook de WMO wordt in het sturingsadvies aangehaald als wettelijk kader dat kan worden gebruikt om de bestuurlijke verantwoordelijkheid op lokaal niveau voor het jeugdbeleid te verankeren.

4.5.3 School en sport

De basis voor sport ligt op school en sportonderwijs wordt meer en meer beschouwd als een eerste opstap richting de sportverenigingen. Door op jonge leeftijd in aanraking te komen met sport legt men een basis voor persoonlijke ontwikkeling. Atletiek, watersport, gymnastiek en sport & spel zijn basisvormen waarmee ieder kind tijdens zijn schooltijd in aanraking dient te komen. Sport biedt plezier, uitdagingen, draagt bij aan de teamgeest en sociale vorming en is bovendien de basis voor gezond bewegen, zowel op recreatieve als op competitieve basis.

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap streeft dan ook naar meer sport en bewegen in het onderwijs. Sport en bewegen versterkt de fysieke, mentale en sociale vaardigheden van kinderen, kan de integratie bevorderen, de veiligheid vergroten en waarden en normen overdragen. Bovendien draagt sport bij aan diverse onderwijsdoelstellingen, zoals het verbeteren van schoolprestaties, het voorkomen van schooluitval en schoolverzuim en het creëren van naschoolse opvang. Meer sport en bewegen in het onderwijs maakt bovendien scholen aantrekkelijker. Er zijn reeds scholen die zelf sportklassen inrichten en scholen die sportkennismakingslessen aanbieden in samenwerking met sportverenigingen.

---

²² Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

²³ Onderwijs, Cultuur en wetenschappen.

²⁴ Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

²⁵ Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

²⁶ Bron: Operatie Jong.

Hierbij staat een goede samenwerking tussen verenigingen en scholen centraal. Het gemeenschappelijk gebruik van (multifunctionele) sportaccommodaties leidt tot schaalvoordelen en vergroot de kwaliteit van het aanbod. Daarnaast kan een meerwaarde voor beide partijen worden bereikt door aanstelling van een duaal technisch sportkader bij verenigingen en school, van waaruit de sportdocent ook trainingen verzorgt bij de sportverenigingen en trainers actief kunnen zijn binnen het onderwijs. Voorbeelden van (subsidie)regelingen waarmee de Rijksoverheid de relatie tussen sport en onderwijs op lokaal niveau wenst te versterken zijn de BOS-regeling (Buurt, Onderwijs en Sport) en de Stimuleringsregeling aanpassing brede scholen en sportaccommodaties ten behoeve van multifunctioneel gebruik.

De versterking van de relatie tussen school en sport staat ook in de gemeente Berkelland hoog op de politieke agenda. Zowel in het kader van de brede-schoolontwikkeling als ten behoeve van de BOS-regeling zijn door de gemeente twee subsidieaanvragen ingediend voor bijzondere projecten. Hiermee geeft de gemeente blijk van haar ambities op het gebied van sportstimulering alsmede het accommodatie- en voorzieningenniveau.

In het kader van de alliantie “School en Sport samen sterker”²⁷ zal de samenwerking tussen sport en onderwijs in de toekomst nog verder geïntensiveerd worden. Door het bewegingsonderwijs te integreren in een multifunctionele voorziening waarbinnen zowel sportonderwijs als ook verenigingssport kan worden beoefend, worden de juiste randvoorwaarden gecreëerd voor een intensieve samenwerking tussen scholen en sportverenigingen. Bovendien worden er op deze wijze aanvullende mogelijkheden gecreëerd om de accommodatie optimaal te kunnen exploiteren.

4.6 Resumé

In het kader van de invloed van de omgevingsontwikkelingen op de gemeente Berkelland, is de huidige demografische situatie geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat, als gevolg van vergrijzing en ontgroening, er in Berkelland een toename van het aantal senioren boven de 65 jaar wordt verwacht terwijl het aandeel jeugdigen tot 14 jaar verhoudingsgewijs afneemt. Tot 2020 neemt het aandeel van de leeftijdsgroep 30-44 sterk af terwijl de leeftijdsgroep 45-64 relatief toeneemt.

Hoewel de ontgroening enigszins achterblijft bij het landelijke gemiddelde vergrijst Berkelland wel harder dan Nederland. De toenemende groep senioren biedt kansen voor doelgroepgerichte accommodatie- en activiteiten aanbod binnen het gemeentelijk sportbeleid.

Op basis van de prognose van de bevolkingsgroei laat het aantal inwoners in de gemeente Berkelland een daling zien tot 4,6% in 2020. Deze daling staat haaks op de verwachte

---

²⁷ Bron: Alliantie ondertekend 7 juni 2005, samenwerking tussen Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en NOC*NSF, en diverse betrokkenen uit de kring van de besturenorganisaties.

bevolkingsgroei in Nederland en de provincie Gelderland. Een verwachte daling in de bevolking betekent in beginsel een vermindering van de verwachte vraag naar sportaccommodaties in de toekomst.

De sociaal maatschappelijke trends en ontwikkelingen tonen aan dat sportbeoefening in het algemeen steeds individueler wordt, waarbij gezondheid, kwaliteit en afwisseling steeds meer centraal staan. Deze ontwikkeling vergroot de druk op de traditionele sportverenigingen en leidt tot een verschuiving in de bewegingsbehoefte naar meer vrijblijvende en ongeorganiseerde sportvormen.

Uit de economische trends en ontwikkelingen blijkt dat door de toegenomen koopkracht, de krappe arbeidsmarkt en de demografische druk de sportbeoefening in het algemeen en het verenigingsleven in het bijzonder, steeds meer concurrentie ondervindt van andere (lees: commerciële) vormen van vrijetijdsbesteding.

In vergelijking met de landelijke en provinciale gemiddelden ligt het besteedbaar inkomen per inwoner van de gemeente Berkelland enigszins lager. In algemene zin kan hiervan een beperkt negatieve invloed op de sportparticipatiegraad uitgaan. Ook is het van belang om bij het vaststellen van laagdrempelige sporttarieven rekening te houden met de koopkracht van de beoogde gebruikersgroepen.

De vergrijzing en verkorte arbeidstijd zullen naar verwachting in de periode tot 2015 leiden tot een toename van de sportbeoefening onder senioren. Als gevolg van de demografische druk zal echter naar verwachting na 2015 van verkorte arbeidstijd geen sprake meer zijn, met een verminderde sportparticipatie onder senioren tot gevolg.

De belangrijkste sociaal-culturele ontwikkeling vormt de etniciteit. Uit een analyse van de etniciteit van Nederland en de gemeente Berkelland blijkt dat de mate van etniciteit in Berkelland beduidend lager is dan gemiddeld in Nederland. Verwacht wordt dat de etniciteit in Berkelland naar de toekomst toe zal nemen, zij het in een beperktere mate dan het Nederlandse gemiddelde.

Verschillende sporttechnische ontwikkelingen hebben invloed op de sport en de eisen en wensen voor sportaccommodaties. De opkomst van het kunstgras is een belangrijke ontwikkeling die zorgt voor een hogere bespelingsintensiteit van en minder ruimtebehoefte voor sportaccommodaties. Een andere ontwikkeling is clustervorming waarbij verschillende sporten onderdak vinden op één sportaccommodatie met gezamenlijk gebruik van bepaalde voorzieningen. Multifunctionele accommodaties beschikken over generieke ruimten die voor meervoudige doeleinden gebruikt kunnen worden. Het clusteren en voor meervoudig gebruik geschikt maken van voorzieningen kan leiden tot het besparen van kosten en het verhogen van opbrengsten.

De toekomstvisie binnensportaccommodaties NOC*NSF stelt dat er een tekort aan binnensportaccommodaties ontstaat bij ongewijzigd beleid. Een tekort aan accommodaties voor sport op centrale locaties leidt tot een verdere toename van de bewegingsarmoede bij grote groepen van de bevolking. Om bewegingsarmoede tegen te gaan onder bepaalde

bevolkingsgroepen is het van belang dat de gemeente in haar sportaccommodatiebeleid rekening houdt met een evenwichtige spreiding van voorzieningen over de verschillende kernen en buurtschappen. Deze spreiding wordt in de huidige situatie als goed beoordeeld.

De landelijke trend van individualisering en de versnippering van de beschikbare vrije tijd komt, ook in de toekomst, niet ten goede aan de verenigingsgebonden sportparticipatie. Het belang van sport en bewegen is toegenomen door de groeiende aandacht voor de gezondheid. In plaats van de veelal tijdsgebonden verenigingssporten kiest men steeds vaker voor individuele sporten die op elk gewenst tijdstip kunnen worden bedreven.

De opkomst van een commercieel sportaanbod in aanvulling op het gemeentelijk aanbod is een goede ontwikkeling. De markt kan zichzelf voorzien en zorgt voor een verbreding van het voorzieningenniveau voor de inwoners. Ook in de gemeente Berkelland is de opkomst van commerciële sportvormen zichtbaar.

Belangrijk aspect bij de vorming van sportbeleid is het hanteren van een integrale en beleidsterreinoverschrijdende aanpak. De sportsector kenmerkt zich in hoge mate door haar invloed op aanverwante terreinen zoals bijvoorbeeld onderwijs, zorg en welzijn. Door de relatie met deze sectoren te onderkennen en deze ook nadrukkelijk te betrekken in de beleidsvorming kunnen de synergie-effecten worden versterkt en kunnen positieve effecten worden gerealiseerd voor zowel financieel als maatschappelijk rendement.

Actuele ontwikkelingen die in dit verband relevant worden geacht zijn onder meer de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, het Sturingsadvies van de Operatie Jong en de ontwikkelingen op het gebied van School en Sport.

Bijlage 1   Notitie bouwkundige schouw

A   Inleiding

In aansluiting op het onderzoek naar het gewenste sportaccommodatie- en sporttarievenbeleid dat H●AC momenteel voor de gemeente Berkelland verricht, is gevraagd om op hoofdlijnen een bouwkundige schouw uit te voeren van een aantal zwembaden en sporthallen in de gemeente Berkelland. Om uitvoering aan de schouw te geven is samen met een technisch medewerker van de gemeente, de heer F. Weijers, een rondgang gemaakt langs de zwembaden en sporthallen die in de schouw nader zijn belicht. Hiertoe zijn de vier navolgende sportcomplexen (sporthal en zwembad) bezocht:

- Zwembad en sporthal 't Spilbroek, Neede
- Natuurbad Rekken, Rekken
- Zwembad De Meene, Ruurlo
- Zwembad en sporthal 't Timpke, Borculo

Het doel van de schouw is om op hoofdlijnen een beeld te krijgen van de actuele bouwtechnische staat van de accommodaties inclusief eventueel achterstallig onderhoud. Dit beeld is van belang om in het accommodatiebeleid rekening te kunnen houden met eventuele grootschalige investeringen, renovatie en/of amovering van bepaalde accommodaties. Daarnaast is door middel van gesprekken met de betreffende managers nadere informatie verkregen omtrent de visie van de betrokkenen op het gemeentelijk accommodatie- en tarievenbeleid.

Middels voorliggende notitie zijn de resultaten van de schouw nader uitgewerkt. De notitie biedt op hoofdlijnen inzicht in de bouwkundige staat van de accommodatie. Hierbij is per accommodatie aandacht besteed aan het al dan niet aanwezig zijn van een MOP en de situatie ten aanzien van onderhoud, renovatie en investeringen.

De notitie heeft tot doel om aan de gemeente de benodigde input te verstrekken voor een uiteindelijk op te stellen nauwkeurige meerjaren onderhoudsplanning (MOP) waarin alle gemeentelijke accommodaties zijn opgenomen. Daarnaast zullen onderdelen van de schouw worden verwerkt in de rapportage die uit hoofde van de offerte voor het accommodatie- en tarievenbeleid wordt opgesteld.

B Zwembad en sporthal 't Spilbroek te Neede

Deze paragraaf geeft de resultaten weer van de uitgevoerde bouwkundige schouw van het zwembad en de sporthal 't Spilbroek in Neede. Het betreft een beoordeling op hoofdlijnen door middel van een schouw van het gebouw op haar bouwkundige aspecten en technische installaties en waar mogelijk ondersteund door onder andere tekeningen, bestekken en onderzoeksrapporten. De bouwkundige schouw is op locatie uitgevoerd.

B.1 Algemeen beeld en oordeel bouwkundige staat

Ten aanzien van het algemene beeld en de bouwkundige staat van zwembad en sporthal 't Spilbroek in Neede kunnen de volgende opmerkingen worden geplaatst.

Het gebouw als geheel maakt een zeer nette en verzorgde indruk. Gezien het feit dat het grootste gedeelte van de accommodatie in 1992 is gebouwd, is de onderhoudsstaat zeer goed te noemen. Er is weinig tot geen last van vandalisme, hetgeen ook terug te zien is in de accommodatie.

De accommodatie beschikt over een zwembad en een sporthal met fitnessruimte die door middel van een centrale ingang annex sportcafé te bereiken zijn. Het sportcafé draagt in belangrijke mate bij aan de sfeer en uitstraling van het totale sportcomplex. Overdag heeft het de functie van een grand café en 's avonds van een bruine kroeg. De bar en de receptie zijn geïntegreerd in één balie waardoor er altijd iemand beschikbaar is.

De technische installaties (luchtbehandeling, waterbehandeling, elektrische installaties) verkeren in goede conditie.

B.2 Mate van onderhoud, MOP, geschiedenis en geplande investeringen

In 1976 is de sporthal gebouwd, en in 1992 is het zwembadgedeelte gerealiseerd. In 2003 heeft er een grootschalige renovatie van het complex plaatsgevonden. Bij deze renovatie, die voor 80-90% betrekking had op de sporthal met bijbehorende voorzieningen, zijn de navolgende aspecten gerealiseerd dan wel gerenoveerd:

- Entree is ruimer gemaakt en vernieuwd
- De horecavoorziening is verplaatst. Deze was eerst boven de sporthal gesitueerd maar is in 2003 naar beneden verhuisd en geïntegreerd met de entree.
- Kleedkamers uitgebreid (van 4 naar 6) en vernieuwd. Tevens zijn de kleedkamers voorzien van automatische verlichting en luchtbehandeling
- Douches vernieuwd en voorzien van bewegingssensor
- Luchtbehandelinginstallatie Horeca vernieuwd
- Luchtbehandeling en verwarming in de sporthal vernieuwd
- De overige luchtbehandeling is uit 1992, maar in 2003 is wel de besturing van analoog naar digitaal omgezet

- Verlichting in de sporthal vernieuwd
- Scheidingswanden sporthal vernieuwd
- Kassasysteem en de telefooncentrale is vernieuwd.

Na de renovatie is er in 2004 door de exploitant een meerjaren onderhoudsplan opgesteld. Dit MOP is ingediend bij de gemeente maar door de gemeentelijke herindeling heeft hierover geen definitieve afstemming plaatsgevonden. Op dit moment is niet officieel vastgelegd welk onderhoud jaarlijks dient te worden uitgevoerd en voor wiens rekening de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden zijn (exploitant of gemeente). Doordat de renovatie recent heeft plaatsgevonden zijn er in de afgelopen jaren weinig tot geen onderhoudswerkzaamheden verricht waardoor dit vooralsnog niet tot problemen heeft geleid. Het verdient echter dringende aanbeveling om op korte termijn overeenstemming te bereiken omtrent het MOP en de verdeling van groot en klein onderhoud (incl. buitenterrein) teneinde de onderhoudsstaat van de accommodatie niet in gevaar te brengen.

B.3 Algemene opmerkingen / aandachtspunten

Tot slot van deze paragraaf een aantal algemene opmerkingen en aandachtspunten ten aanzien van de accommodatie.

Het zwembad beschikt over een recreatiebad dat tevens multifunctioneel wordt ingezet als doelgroepenbad. Door middel van scheidingsdoeken kan het bad worden afgescheiden van het 25x15 m wedstrijdbad. Deze scheidingswanden bieden met name een visuele afscheiding, ze houden maar beperkt geluid tegen. Het wedstrijdbad beschikt over een beweegbare bodem. Daarentegen heeft het geen warmtebanken en is het wedstrijdbad niet voorzien van afvoergoten. Het zwembad is voorzien van een geluidsdichte glijbaan die grotendeels buiten het gebouw langs loopt en uitkomt in een plonsbad.

De voorgevel van het gebouw (links en rechts van de ingang) is voorzien van stalen kozijnen waarin houten zetlatten zijn verwerkt. Deze constructie is erg onderhoudsgevoelig en dient (voor zover nog niet is gedaan) met regelmaat in het MOP te worden opgenomen. De buitengevel is voorzien van enkel glas. Daarentegen zijn de ramen van de kantoorruimte voorzien van houten kozijnen en is in alle interne ramen dubbel glas aangebracht. De wanden van de kantoren zijn voorzien van een gipsplaten wandafwerking.

Het zwembad heeft in het verleden gebruik gemaakt van een WKK-installatie die in de technische ruimte was gesitueerd. Deze installatie is inmiddels verwijderd. De opening in het dak die voorheen dienst deed als uitlaat van de WKK is opgevuld door er een lichtkoepel in te plaatsen. De stalen balken die in deze technische ruimte onderdeel uitmaken van de dakconstructie beginnen roestvorming te vertonen. Op termijn dienen deze te worden behandeld.

De vloer in de sporthal en de verlichting in het zwembad zijn tijdens de renovatie van 2003 niet vernieuwd. Ze zijn wel opgenomen in het MOP uit 2004 aangezien beide elementen op korte termijn aan vervanging toe zijn. In de algemene ruimten van de sporthal is door de montage van een nieuw systeemplafond de plafondhoogte aanzienlijk verlaagd. Dit heeft echter nog niet tot problemen (bijv. vandalisme) geleid.

In de ruimte boven de sporthal, die tot 2003 dienst deed als horecaruimte, is inmiddels een fitnesscentrum gevestigd. Daarnaast zijn er links en rechts van het fitnesscentrum nog twee grote open ruimten beschikbaar die momenteel sporadisch als opslag worden gebruikt.

Het buitenterrein van het zwembad dient door de exploitant, Sportfondsen Nederland, te worden onderhouden. Aangezien zij hiervoor geen subsidie krijgen en een verdeling van onderhoudswerkzaamheden tussen gemeente en exploitant niet formeel is vastgelegd, wordt door de exploitant momenteel vrijwel geen onderhoud aan de groenvoorziening gepleegd. Hierdoor maakt het buitenterrein rondom het zwembad en de sporthal een enigszins onverzorgde indruk hetgeen afbreuk doet aan de nette uitstraling van het overige deel van de accommodatie.

Wel wordt momenteel aan het buitenterrein, in het kader van het oefenen van de praktijk, enige onderhoudswerkzaamheden verricht door leerlingen van de school voor Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) De Leeuwerik.

C Natuurbad Rekken te Rekken

Ten aanzien van de bouwkundige opname van het Natuurbad in Rekken kunnen de volgende opmerkingen worden geplaatst.

C.1 Algemeen beeld en oordeel bouwkundige staat

Het Natuurbad in Rekken bestaat uit een groot openlucht bassin van 60 bij 25 meter en enkele opstallen. Het bad heeft een diepte variërend van 0,20 tot 3,80 meter. De wanden van het bad zijn van beton en de bodem van het bad is een zandbodem.

Het bad, de opstallen en de omliggende zandstrandjes en ligweiden maken een verzorgde en goed onderhouden indruk. Zeker gezien de lange historie van het bad, die teruggaat tot 1935, is het bad in een goede staat. Recentelijk is een aantal voorzieningen gerenoveerd waardoor het bad ook richting de toekomst kan voldoen aan de hedendaagse wensen en eisen ten aanzien van buitenbaden.

In 2002 was er sprake van dat het bad gesloten zou worden, doordat de verantwoordelijke Van Ouwenaller Vereniging is opgeheven. De in 2003 opgerichte Stichting Natuurbad Rekken heeft het bad voor een symbolisch bedrag overgenomen, en sinds die tijd is het Natuurbad in eigendom bij de Stichting die tevens verantwoordelijk is voor de exploitatie. Het bestuur van deze Stichting bestaat uitsluitend uit vrijwilligers. Voor de dagelijkse

schoonmaakwerkzaamheden en het klein onderhoud is daarnaast een Vereniging Natuurbad Rekken opgericht, waarin circa 100 leden zijn ondergebracht die op vrijwillige basis diverse hand- en spandiensten op en rond het zwembadterrein verrichten.

C.2 Mate van onderhoud, MOP, geschiedenis en geplande investeringen

In 1936 is het Natuurbad in Rekken geopend. In 1980 heeft er een grondige renovatie plaatsgevonden, waarbij o.a. de wanden van het bassin zijn vernieuwd en het badmeesterskantoor annex receptiegebouwtje aan de overkant van het bad zijn herbouwd. Ook is het bad voorzien van een drainagesysteem en is een brug tussen het ondiepe en het diepe deel van het bad verwijderd.

In de laatste jaren was de jaarlijkse exploitatie, met name door de hoge vaste lasten (leidingwater en rioolkosten) een groot probleem. Daarnaast was er (vooral bij warm weer) veel last van algen groei waardoor de kwaliteit en doorzicht van het zwemwater uit veiligheidsoogpunt als onvoldoende werd beoordeeld. Om deze problemen het hoofd te bieden heeft het bestuur na 2003 een aantal maatregelen getroffen. In samenwerking met de Vereniging Kleine Kernen is een projectplan opgezet en zijn co-financiers gezocht. Tevens is een subsidie ontvangen van het ESF en de Provincie Gelderland. In 2004 en 2005 zijn met behulp van de subsidies en aanvullende donaties een aantal bij het plan behorende onderdelen uitgevoerd die hebben bijgedragen aan een verlaging van de jaarlijkse vaste lasten, het vergroten van de veiligheid en het verminderen van de milieubelasting:

- In totaal zijn 4 bronnen aangelegd voor het oppompen van bronwater dat wordt gebruikt in het zwembad. Deze bronnen zijn aangeboord en aangesloten op de ontijzeringsinstallatie. Hierbij zijn ook alle aanvoerleidingen vernieuwd. Door het aanboren van bronwater is het niet langer nodig om leidingwater te gebruiken.
- Er is een heliofytenfilter (natuurlijk rietveld) aangelegd waardoor het zwembadwater continue gezuiverd kan worden. Het filter heeft een capaciteit van ongeveer 100 m³ per etmaal.
- Het badmeesterskantoor, de douches, de toiletten en de kleedkamers zijn gerenoveerd.
- Op het dak van het badmeesterskantoor / receptie zijn zonnecollectoren geplaatst ten behoeve van een warm waterdouche, die gelijktijdig is gerealiseerd.
- Aan weerszijden van het bad zijn twee zandstrandjes en twee zonneligweiden aangelegd.
- Op het zandstrand aan de ondiepe zijde zijn twee speeltoestellen geplaatst en in het ondiepe is een kleine glijbaan aangelegd.
- Aan de diepe zijde van het zwembad is een lage duikplank geplaatst.

De scheuren in de betonnen wand van het bad zijn twee jaar geleden allemaal gekit. Dit is echter maar een tijdelijke oplossing, op langere termijn dienen de bassinwanden te worden gerenoveerd. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan het aanbrengen van een coating of het plaatsen van RVS wanden. Op de bodem van het bad is nog één betonnen strook aanwezig ter hoogte van de overgang van het ondiepe naar het diepe gedeelte. Ook deze strook dient te zijner tijd te worden gerenoveerd.

Daarnaast dient op termijn een aantal nieuwe parkeerplaatsen te worden gerealiseerd om de bereikbaarheid en ontsluiting van het Natuurbad te vergroten.

Genoemde toekomstige onderhoudswerkzaamheden zijn niet formeel vastgelegd in een MOP aangezien er onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn om dergelijke werkzaamheden structureel in te plannen. Deze projecten worden door het bestuur op basis van verkregen subsidie of aanvullend beschikbaar gesteld budget ingepland en uitgevoerd.

C.3 Algemene opmerkingen / aandachtspunten

Als belangrijkste doelgroepen van het Natuurbad kunnen gezinnen met jonge kinderen worden aangemerkt. Ook wordt het bad verhoudingsgewijs veel bezocht door Duitse gasten aangezien deze in de Duitse regio niet over een openluchtbad beschikken. Het Natuurbad richt zich met name op inwoners van Rekken en Haaksbergen en op de vele toeristen die in de regio op campings verblijven. Deze campings hebben vaak zelf geen zwemvoorzieningen maar bieden het Natuurbad als extra faciliteit in de buurt van de camping aan.

Naast de toeristisch-recreatieve functie die van het Natuurbad uitgaat, dient het bad tevens een maatschappelijk belang. In samenwerking met Tactus (Instelling voor verslavingszorg) en Rentray (particuliere justitiële inrichting voor jongens en meisjes) wordt het bad beschikbaar gesteld aan cliënten van genoemde instellingen, die hier onder begeleiding kunnen zwemmen. Beide instellingen betalen hiertoe een jaarlijkse bijdrage (subsidie) aan het Natuurbad, en verlenen ondersteuning door het verrichten van hand- en spandiensten zoals vuilnis opruimen, schilderen enz. Daarnaast wordt het Natuurbad door de OBS De Berkel gebruikt voor schoolzwemmen.

De beide instellingen hebben het signaal afgegeven dat ze de subsidie aan het Natuurbad willen gaan terugbrengen. Indien deze subsidies worden verlaagd dan wel geheel zal verdwijnen komt de exploitatie van het Natuurbad ernstig onder druk te staan.

Vanuit de gemeente wordt momenteel jaarlijks een bijdrage van € 7.000,- verleend (op basis van bijdrage 2005 en 2006). Indien deze bijdrage wordt afgezet tegen het gemiddelde aantal jaarlijkse bezoeken aan het Natuurbad dan is de gemiddelde gemeentelijke bijdrage minder dan € 1,- per bezoeker, hetgeen verhoudingsgewijs erg laag is voor een zwemvoorziening.

D Zwembad De Meene te Ruurlo

Ten aanzien van de bouwkundige opname het openlucht zwembad De Meene in Ruurlo kunnen de volgende opmerkingen worden geplaatst.

D.1 Algemeen beeld en oordeel bouwkundige staat

Het openluchtbad De Meene in Ruurlo is in 1973 geopend, en beschikt momenteel over circa 950 m² aan zwemwateroppervlakte. Het gehele perceel is ongeveer 5 hectare groot.

In 2000 is het openluchtbad uitgebreid met een slecht weer voorziening waardoor het comfortniveau van de accommodatie verder is verhoogd. Deze slecht weer voorziening is, met uitzondering van de vloerafwerking in het natte gedeelte, nog in uitstekende conditie aangezien dit gedeelte in 2000 is aangebouwd. Tijdens deze verbouwing zijn ook alle technische installaties vernieuwd.

Het overige deel van de opstallen (kleedkamers & toiletten buiten, clubhuis waterpolovereniging) is in redelijke staat. Enige punten van aandacht ten aanzien van deze opstallen betreffen het achterstallig schilderwerk aan het clubhuis van de waterpolovereniging, kleine lekkages aan de daken van de buitenkleedkamers en achterstallig onderhoud aan de midgetgolfbaan.

D.2 Mate van onderhoud, MOP, geschiedenis en geplande investeringen

Het onderhoud van zwembad De Meene is vastgelegd in een MOP. In dit MOP zijn geen specifieke onderhoudstaken benoemd maar is een “fictieve” kostenpost opgenomen waaraan een vast bedrag is toegekend. Jaarlijks wordt bekeken welk onderhoud op dat moment het meest noodzakelijk is waarna dit onderhoud met behulp van het gereserveerde bedrag kan worden uitgevoerd. Om ervoor te zorgen dat de Stichting niet voor verrassingen komt te staan ten aanzien van benodigde onderhoudswerkzaamheden zijn in het bestuur van de Stichting de drie disciplines Elektrotechnische Installaties, Bouwkundige Installaties en Weg- en Waterbouw vertegenwoordigd.

Naast het reguliere onderhoud heeft er in de afgelopen jaren zowel nieuwbouw als renovatie van bepaalde onderdelen van de accommodatie plaatsgevonden. Allereerst is in 2000 door de nieuwbouw van de slecht-weer-voorziening de gehele entree van de accommodatie opnieuw vorm gegeven, waarbij de volgende aanvullende voorzieningen zijn gerealiseerd:

- Nieuwe toiletten en douches
- Nieuwe kleedkamers
- Horecavoorziening
- Dompelbad van waaruit men middels een zwemgoot naar het buitenbad kan zwemmen

De bovengenoemde aanpassingen hebben vooral tot doel gehad om het comfort en de beleving van het buitenbad te vergroten, waardoor er geen potentiële bezoekers zouden weglekken naar de overdekte baden in de directe nabijheid. Genoemde investeringen hebben dan ook niet geleid tot meer bezoekers, maar hebben wel het bezoekersaantal op peil gehouden.

Het natte gedeelte, dat in 2000 in de nieuwe entree is aangelegd, is destijds voorzien van een vloer met een waterdichte coating. Oorspronkelijk zou hier een tegelvloer worden

gerealiseerd maar dit was budgettair niet meer mogelijk. Inmiddels vertoont de vloer ernstige slijtage en vervuiling waardoor deze naar alle waarschijnlijkheid eerder dan verwacht zal moeten worden vervangen.

Tijdens de nieuwbouw in 2000 zijn ook alle technische installaties vernieuwd. Er is een dubbel pompsysteem aangesloten (er is dus altijd één back-up systeem in geval van storing) en er is een zoutelectrolyse-systeem geïmplementeerd. Op de daken van de oude bijgebouwen zijn zonnecollectoren geïnstalleerd die voor ongeveer 20% kunnen bijdragen aan de verwarming van het zwembad. De overige 80% aan warmte wordt door een kachel opgebracht. De totale nieuwbouw in 2000 heeft ongeveer tussen de € 350.000,- en € 450.000,- gekost.

Ondanks dat bijbehorende leidingen tijdens deze renovatie allemaal zijn vervangen dateert het merendeel van de leidingen nog vanaf de bouw. Deze zijn echter nog in goede staat. Daarentegen vertonen enkele daken die voorzien zijn van zonnecollectoren lekkage, dit dient op korte termijn te worden opgelost.

De polyester bassinwanden, die bestaan uit een polyester wand met daarin gestabiliseerd zand op een betonnen voet, zijn in 2003 allemaal voorzien van een nieuwe coating. Deze investering heeft ongeveer € 30.000,- gekost.

De dubbele glijbaan met tijdwaarneming, die in 1983 is gebouwd, is recentelijk voorzien van nieuwe planken voor het loopgedeelte en de balustrade. Deze renovatie is door de Stichting zelf uitgevoerd.

De midgetgolfbaan, die onderdeel uitmaakt van het open luchtwembad, wordt nog maar zeer beperkt onderhouden. De voorziening is afgeschreven en er is vanuit de bezoekers vrijwel geen vraag meer naar midgetgolf-activiteiten, waardoor de opbrengsten niet meer opwegen tegen de (onderhouds)kosten. De Stichting onderzoekt momenteel enkele plannen ten aanzien van herbesteding van dit gedeelte van het complex, dat ongeveer 0,5 hectare groot is. Hierbij worden nieuwe commerciële mogelijkheden, zoals bijv. de realisatie van een aantal vakantiewoningen, niet uitgesloten.

Op dit moment beschikt het zwembad niet over een bufferkelder. Op termijn wil de Stichting de haalbaarheid van een dergelijke bufferkelder onderzoeken.

D.3 Algemene opmerkingen / aandachtspunten

Het openluchtwembad wordt beheerd door de Stichting Zwembad Ruurlo. Deze Stichting heeft tevens het beheer over de sporthal, het gymnastieklokaal en het cultureel huis in Ruurlo. De Stichting heeft de grond en de opstallen van het openlucht zwembad De Meene volledig in eigendom. Aan de oostkant van de accommodatie is een gedeelte grond middels een erfpachtconstructie beschikbaar gesteld aan de tennisvereniging.

De eerder genoemde nieuwbouw en renovatie is volledig vanuit de Stichting gefinancierd (al dan niet met gebruik van een externe lening). De rente en aflossing zijn opgenomen in de

kapitaallasten en worden dientengevolge door de gemeentelijke bijdrage gecompenseerd. De Stichting is echter van mening dat de gemeentelijke bijdrage op dit moment onvoldoende toereikend is om alle tekorten te dekken. Er ligt momenteel een verzoek bij de gemeente Berkelland om deze bijdrage per jaar met € 30.000,- te verhogen.

In het verleden was middels een convenant met de gemeente Ruurlo de verdeling tussen klein en groot onderhoud vastgelegd. Na de gemeentelijke herindeling heeft er geen herijking van dit convenant plaatsgevonden. Het is onbekend of de gemeente Berkelland op de hoogte is van het bestaan van dit convenant. De gemeente Berkelland daarentegen heeft aangegeven te beschikken over een huurovereenkomst tussen de Stichting en de gemeente omtrent de sporthal. De Stichting spreekt dit tegen.

De accommodatie ondervindt veel last van vandalisme, met name in de wintermaanden als het bad gesloten is. Er werden in het verleden ook regelmatig inbraken gepleegd, met name in de centrale entreeruimte. Inmiddels is het bad voorzien van een inbraakalarmsysteem.

E Zwembad en sporthal 't Timpke te Borculo

Deze paragraaf geeft de resultaten weer van de uitgevoerde bouwkundige schouw van het zwembad en de sporthal 't Timpke in Borculo. Het betreft een beoordeling op hoofdlijnen door middel van een schouw van het gebouw op haar bouwkundige aspecten en technische installaties. De bouwkundige schouw is op locatie uitgevoerd.

E.1 Algemeen beeld en oordeel bouwkundige staat

Het zwembad 't Timpke in Borculo dateert van 1973. Destijds is een zwembad geopend dat bestond uit twee roestvaste bassins. In 1992 is het zwembad volledig gerenoveerd waarbij de bassins zijn vervangen door tegelwerk. In 2001 is de voorziening uitgebreid met een sporthal en een nieuwe kantine hetgeen heeft geleid tot het huidige zwembad en sporthal 't Timpke. Doordat er in 1992 en 2001 een renovatie dan wel verbouwing heeft plaatsgevonden is de bouwkundige staat van het hele complex nog in een zeer goede staat.

Enige beperkingen die ten aanzien van het bad kunnen worden benoemd zijn de ruimten waarin de technische installaties zijn gehuisvest. Deze ruimten voldoen niet meer aan de Arbo-technische eisen van deze tijd maar kunnen gezien de bouwkundige constructie niet worden aangepast.

E.2 Mate van onderhoud, MOP, geschiedenis en geplande investeringen

In 1992 is het oude bad, dat dateert uit 1973, door de firma Vaessen vrijwel volledig gerenoveerd. Hierbij is het zwembad voorzien van nieuwe bassins en is er een tweetal squashbanen gerealiseerd. Tijdens deze renovatie is ook het gehele dak van het zwembad vernieuwd, waarbij er gebruik gemaakt is van een kunststofdak op basis van PVC-folie. In 2001 zijn, ook door de firma Vaessen, de sporthal en de horecavoorziening aangebouwd waarna de oude sporthal, die tegenover het zwembad gelegen was, is geamoveerd. In tegenstelling tot het zwembad is het dak van de sporthal uitgevoerd in bitumen en zijn gelijk tijdens de bouw overloopgoten aangebracht in het dak.

De bouw van de sporthal en de horecavoorziening in 2001 heeft 4,2 miljoen gulden gekost, waarvan 3 miljoen voor rekening van de gemeente is gekomen en 1,2 miljoen door de Stichting uit eigen middelen is bijgedragen. De kapitaallasten van deze investering worden sindsdien door de betreffende investeerder gedragen, hetgeen voor de Stichting betekent dat zij jaarlijks 220.000 aan kapitaallasten in de exploitatie meenemen. De overige kapitaallasten worden door de gemeente gedragen.

In 2005 is door hevige regenval het dak van de squashhal ingestort. Tijdens de reparatie van dit dak is ook het dak van het zwembad van overloopgoten voorzien om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen.

In de exploitatie wordt door de Stichting jaarlijks een bedrag gereserveerd voor onderhoud (zowel klein als groot onderhoud). Dit bedrag wordt vooralsnog niet specifiek toegewezen aan bepaalde onderhoudswerkzaamheden maar gereserveerd voor het geval er kosten gemaakt moeten worden. Alleen voor het (schilder)onderhoud van de buitenzijde van de accommodatie is momenteel een meerjarenplanning opgesteld. Mede gezien de leeftijd van het complex en de verwachte stijging van onderhoudskosten (met name in het zwembad) is de Stichting gestart met het opzetten van een volledig MOP voor het gehele sportcomplex. In dit MOP zal meer gedetailleerd worden vastgelegd welke elementen in het complex onderhoud behoeven en welke reserveringen hiertoe getroffen dienen te worden.

De technische installaties in het bad zijn in 1992 vernieuwd. De oude ketel is echter blijven staan, zodat deze in geval van nood of ondercapaciteit ook nog ingeschakeld kan worden. Voor één kachel dienen over 2-3 jaar aanzienlijke onderhoudskosten gemaakt te worden aangezien er een aantal elementen is versleten. In 2004 is de besturing van de luchtbehandeling volledig geautomatiseerd (Priva-systeem), waardoor nu ook van afstand de luchtbehandeling kan worden bijgesteld. Op het dak van het tussengebouw (verbinding zwembad met sporthal) is een aantal zonnecollectoren geplaatst. Deze zonnecollectoren zijn rechtstreeks aangesloten op de verwarmingsinstallatie van het zwembadwater. Daarnaast is er een drietal warmtewisselaars actief.

Het merendeel van de technische installaties wordt in eigen beheer onderhouden, het sportcomplex heeft een medewerker in dienst die hiertoe is gekwalificeerd. Zowel het klein- als het groot onderhoud (ketel vervangen, sportvloer vernieuwen etc.) wordt door de Stichting zelf uitgevoerd en ten laste gebracht van de exploitatie.

E.3 Algemene opmerkingen / aandachtspunten

De sporthal is voorzien van een Trenomat scheidingswand waardoor de sporthal in twee compartimenten kan worden verdeeld. De constructie van de sporthal is reeds voorbereid voor een tweede Trenomat wand maar deze is vooralsnog niet geplaatst.

Doordat tijdens de voorbereiding van de bouw, om kostentechnische overwegingen, een keuze is gemaakt voor een hal van 44,20 meter in plaats van 48 meter kan er geen gelijkwaardige verdeling in drie compartimenten plaatsvinden waardoor het vooralsnog exploitatietechnisch niet interessant is om de tweede wand te monteren.

De Stichting van het bad heeft bij de gemeente het verzoek ingediend om gezamenlijk energie in te kopen. Door middel van schaalvergroting zou hierdoor voor beide partijen een financieel voordeel behaald kunnen worden. Vanuit de gemeente is hieraan onvoldoende vervolg gegeven waardoor de Stichting zelf een nieuwe overeenkomst heeft moeten afsluiten. Richting de toekomst verdient het de aanbeveling om nogmaals de mogelijkheid tot gezamenlijke inkoop van energie te onderzoeken.

Bijlage 2 Capaciteitsberekening voetbal

A. Haarlo

Vereniging:	Haarlo		Plaats:	Haarlo		Gemeente:	Berkelland		Bron:	KNVB district Oost		
Relatienummer:			Datum:	2-10-2006		Situatie:			seizoen 2005-2006			
Basis: Planningsnorm NOC*NSF versie 2000						Basis: Bruto speeltijden *						
soort teams	aantal teams	omreken factor	swe zaterd.	swe zond.	swe totaal	speeltijden netto	bruto *	zaterdag netto	bruto	zondag netto	bruto	weekend netto
MANNEN												
senioren zaterdag	4	1,00	4,00		4,00	90	135	360	540			
senioren zondag	0	1,00		0,00	0,00	90	135			0	0	
a-junioren	0	1,00	0,00		0,00	90	135	0	0			
b-junioren	1	0,75	0,75		0,75	80	125	80	125			
c-junioren	1	0,75	0,75		0,75	70	115	70	115			
d-pupillen	0	0,50	0,00		0,00	60	105	0	0			
e-pupillen 7 tallen	1	0,35	0,35		0,35	50	80	25	40 **			
f- pupillen 7 tallen	1	0,25	0,25		0,25	40	70	20	35 **			
VROUWEN												
senioren zaterdag	1	1,00	1,00		1,00	90	135	90	135			
senioren zondag	0	1,00		0,00	0,00	90	135			0	0	
a-junioren	0	0,75	0,00		0,00	90	135	0	0			
b-junioren	0	0,50	0,00		0,00	70	115	0	0			
c-junioren	0	0,35	0,00		0,00	60	105	0	0			
meisjes pupillen	0	0,25	0,00		0,00	50	80	0	0 **			
G TEAMS	0	0,75	0,00		0,00	70	115	0	0			
TOTALEN	9		7,10	0,00	7,10			645	990	0	0	645
Berekening aantal speelvelden:			zaterdag	zondag	weekend							
aantal s.w.e.			7,10	0,00	7,10							
bespelingsnorm			5,5	5,0	9,0							
aantal velden			1,3	0,0	0,8							
	Afgerond		2	0	1							
Indicatie training						Indicatie						
teams	s.w.e.	norm	uren	gebruik	velden	zaterdag	zondag	per week	factor ****	per jaar		
zaterdagvereniging	9	7,10	14,0	325	640	5,4	0,0	5,4	30	161		
zondagvereniging	9	7,10	17,5	325	800							

Randvoorwaarden voor toepassing Planningsnorm:

bij uitkomsten gelijk aan of groter dan .25 afronding naar boven
 hoogste uitkomst bepalend voor aantal benodigde speelvelden
 kwalitatief goede velden en goed onderhoud
 in beginsel geen training op speelvelden
 geen onderscheid hoofdveld en overige velden

* netto speeltijd + 10-15 min. pauze en 20 - 30 min. wisseltijd

** gelijktijdig 2 pup.wedstrijden op alle velden + 4 pup.doelen per veld

*** gemiddelde bruto speeltijd per veld (9.00 - 16.30 uur)

**** gemiddelde duur competitie seizoen (30 weken)

evenwichtige wedstrijdplanning (50% uit en thuis)

voldoende kleedgelegheid

B. Reünie

Vereniging:	Reünie		Plaats:	Borculo		Gemeente:	Berkelland		Bron:	KNVB district Oost		
Relatienummer:			Datum:	2-10-2006		Situatie:	seizoen 2005-2006					
Basis: Planningsnorm NOC*NSF versie 2000						Basis: Bruto speeltijden *						
soort teams	aantal teams	omreken factor	swe zaterd.	swe zond.	swe totaal	speeltijden netto	bruto *	zaterdag netto	bruto	zondag netto	bruto	weekend netto
MANNEN												
senioren zaterdag	0	1,00	0,00		0,00	90	135	0	0			
senioren zondag	5	1,00		5,00	5,00	90	135			450	675	
a-junioren	2	1,00	2,00		2,00	90	135	180	270			
b-junioren	3	0,75	2,25		2,25	80	125	240	375			
c-junioren	3	0,75	2,25		2,25	70	115	210	345			
d-pupillen	5	0,50	2,50		2,50	60	105	300	525			
e-pupillen 7 tallen	5	0,35	1,75		1,75	50	80	125	200 **			
f-pupillen 7 tallen	6	0,25	1,50		1,50	40	70	120	210 **			
VROUWEN												
senioren zaterdag	0	1,00	0,00		0,00	90	135	0	0			
senioren zondag	0	1,00		0,00	0,00	90	135			0	0	
a-junioren	0	0,75	0,00		0,00	90	135	0	0			
b-junioren	0	0,50	0,00		0,00	70	115	0	0			
c-junioren	0	0,35	0,00		0,00	60	105	0	0			
meisjes pupillen	0	0,25	0,00		0,00	50	80	0	0 **			
G TEAMS	0	0,75	0,00		0,00	70	115	0	0			
TOTALEN	29		12,25	5,00	17,25			1175	1925	450	675	1625
Berekening aantal speelvelden:			zaterdag	zondag	weekend							
aantal s.w.e.			12,25	5,00	17,25							
bespelingsnorm			5,5	5,0	9,0							
aantal velden			2,2	1,0	1,9							
	Afgerond		2	1	2							
						zaterdag netto		zondag netto		weekend netto		
						verdeling: uit-thuis		50%		50%		
						wekelijkse speeltijd		9,8		16,0		
						capaciteit speelveld		7,5 ***		5,5 ***		
						aantal velden		2,1		1,0		
						Afgerond		3		1		
Indicatie training	teams	s.w.e.	norm	uren	gebruik	velden						
zaterdagvereniging	29	12,25	14,0	560	640	0,9						
zondagvereniging	29	17,25	17,5	789	800	1,0						
							Indicatie	zaterdag	zondag	per week	factor ****	per jaar
							Wedstrijdbelasting	9,8	3,8	13,5	30	406

Randvoorwaarden voor toepassing Planningsnorm:

bij uitkomsten gelijk aan of groter dan .25 afronding naar boven
 hoogste uitkomst bepalend voor aantal benodigde speelvelden
 kwalitatief goede velden en goed onderhoud
 in beginsel geen training op speelvelden
 geen onderscheid hoofdveld en overige velden

* netto speeltijd + 10-15 min. pauze en 20 - 30 min. wisseltijd

** gelijktijdig 2 pup.wedstrijden op alle velden + 4 pup.doelen per veld

*** gemiddelde bruto speeltijd per veld (9.00 - 16.30 uur)

**** gemiddelde duur competitie seizoen (30 weken)

evenwichtige wedstrijdplanning (50% uit en thuis)

voldoende kleedgelegenheden

C. SC Neede

Vereniging:	Neede	Plaats:	Neede	Gemeente:	Berkelland	Bron:	KNVB district Oost					
Relatienummer:		Datum:	2-10-2006			Situatie:	seizoen 2005-2006					
Basis: Planningsnorm NOC*NSF versie 2000				Basis: Bruto speeltijden *								
soort teams	aantal teams	omreken factor	swe zaterd.	swe zond.	swe totaal	speeltijden netto	zaterdag netto	zondag netto	weekend bruto	weekend netto		
MANNEN												
senioren zaterdag	0	1,00	0,00		0,00	90	135	0	0			
senioren zondag	7	1,00		7,00	7,00	90	135		630	945		
a-junioren	2	1,00	2,00		2,00	90	135	180	270			
b-junioren	2	0,75	1,50		1,50	80	125	160	250			
c-junioren	3	0,75	2,25		2,25	70	115	210	345			
d-pupillen	3	0,50	1,50		1,50	60	105	180	315			
e-pupillen 7 tallen	5	0,35	1,75		1,75	50	80	125	200 **			
f-pupillen 7 tallen	4	0,25	1,00		1,00	40	70	80	140 **			
VROUWEN												
senioren zaterdag	0	1,00	0,00		0,00	90	135	0	0			
senioren zondag	2	1,00		2,00	2,00	90	135		180	270		
a-junioren	0	0,75	0,00		0,00	90	135	0	0			
b-junioren	0	0,50	0,00		0,00	70	115	0	0			
c-junioren	0	0,35	0,00		0,00	60	105	0	0			
meisjes pupillen	0	0,25	0,00		0,00	50	80	0	0 **			
G TEAMS	1	0,75	0,75		0,75	70	115	70	115			
TOTALEN	29		10,75	9,00	19,75			1005	1635	810	1215	1815
Berekening aantal speelvelden:			zaterdag	zondag	weekend							
aantal s.w.e.			10,75	9,00	19,75							
bespelingsnorm			5,5	5,0	9,0							
aantal velden			2,0	1,8	2,2							
	Afgerond		2	2	2							
Indicatie training	teams	s.w.e.	norm	uren	gebruik	velden						
zaterdagvereniging	29	10,75	14,0	491	640	0,8						
zondagvereniging	29	19,75	17,5	903	800	1,1						
							Indicatie	zaterdag	zondag	per week	factor ****	per jaar
							Wedstrijdbelasting	8,4	6,8	15,1	30	454

Randvoorwaarden voor toepassing Planningsnorm:

bij uitkomsten gelijk aan of groter dan .25 afronding naar boven
 hoogste uitkomst bepalend voor aantal benodigde speelvelden
 kwalitatief goede velden en goed onderhoud
 in beginsel geen training op speelvelden
 geen onderscheid hoofveld en overige velden

* netto speeltijd + 10-15 min. pauze en 20 - 30 min. wisseltijd

** gelijktijdig 2 pup.wedstrijden op **alle** velden + 4 pup.doelen per veld

*** gemiddelde bruto speeltijd per veld (9.00 - 16.30 uur)

**** gemiddelde duur competitie seizoen (30 weken)

evenwichtige wedstrijdplanning (50% uit en thuis)

voldoende kleedgelegenheden

D. Ruurlo

Vereniging:	Ruurlo	Plaats:	Ruurlo	Gemeente:	Berkelland	Bron:	KNVB district Oost						
Relatienummer:		Datum:	2-10-2006			Situatie:	seizoen 2005-2006						
Basis: Planningsnorm NOC*NSF versie 2000				Basis: Bruto speeltijden *									
soort teams	aantal teams	omreken factor	swe zaterd.	swe zond.	swe totaal	speeltijden netto	zaterdag bruto *	zondag netto	bruto	weekend bruto	netto		
MANNEN													
senioren zaterdag	0	1,00	0,00		0,00	90	135	0	0				
senioren zondag	8	1,00		8,00	8,00	90	135		720	1080			
a-junioren	2	1,00	2,00		2,00	90	135	180	270				
b-junioren	3	0,75	2,25		2,25	80	125	240	375				
c-junioren	2	0,75	1,50		1,50	70	115	140	230				
d-pupillen	4	0,50	2,00		2,00	60	105	240	420				
e-pupillen 7 tallen	6	0,35	2,10		2,10	50	80	150	240 **				
f-pupillen 7 tallen	7	0,25	1,75		1,75	40	70	140	245 **				
VROUWEN													
senioren zaterdag	0	1,00	0,00		0,00	90	135	0	0				
senioren zondag	0	1,00		0,00	0,00	90	135		0	0			
a-junioren	0	0,75	0,00		0,00	90	135	0	0				
b-junioren	0	0,50	0,00		0,00	70	115	0	0				
c-junioren	0	0,35	0,00		0,00	60	105	0	0				
meisjes pupillen	0	0,25	0,00		0,00	50	80	0	0 **				
G TEAMS	0	0,75	0,00		0,00	70	115	0	0				
TOTALEN	32		11,60		8,00			1090	1780	720	1080	1810	
Berekening aantal speelvelden:			zaterdag	zondag	weekend			zaterdag netto	bruto	zondag netto	bruto	weekend netto	
aantal s.w.e.			11,60	8,00	19,60			verdeling:uit-thuis	50%	50%	50%	50%	
bespelingsnorm			5,5	5,0	9,0			wekelijkse speeltijd	9,1	14,8	6,0	9,0	
aantal velden			2,1	1,6	2,2			capaciteit speelveld		7,5 ***		5,5 ***	
	Afgerond		2	2	2			aantal velden		2,0		1,6	
								Afgerond	2			2	
Indicatie training	teams	s.w.e.	norm	uren	gebruik	velden		Indicatie	zaterdag	zondag	per week	factor ****	per jaar
zaterdagvereniging	32	11,60	14,0	530	640	0,8		Wedstrijdbelasting	9,1	6,0	15,1	30	453
zondagvereniging	32	19,60	17,5	896	800	1,1							

Randvoorwaarden voor toepassing Planningsnorm:

bij uitkomsten gelijk aan of groter dan .25 afronding naar boven
 hoogste uitkomst bepalend voor aantal benodigde speelvelden
 kwalitatief goede velden en goed onderhoud
 in beginsel geen training op speelvelden
 geen onderscheid hoofdveld en overige velden

* netto speeltijd + 10-15 min. pauze en 20 - 30 min. wisseltijd

** gelijktijdig 2 pup.wedstrijden op **alle** velden + 4 pup.doelen per veld

*** gemiddelde bruto speeltijd per veld (9.00 - 16.30 uur)

**** gemiddelde duur competitie seizoen (30 weken)

evenwichtige wedstrijdplanning (50% uit en thuis)

voldoende kleedgelegenheden

Bijlage 3 Sporttarieven referentiegemeenten

Accommodaties	Gemeente A	Gemeente B	Gemeente C	Gemeente D	Gemeente E	Gemeente F	Gemeente G
Inwoneraantal	14.000	25.000	44.000	60.000	77.000	158.000	270.000
Sporthallen							
sportgebruik	€ 46,30	€ 29,73	€ 66,50	€ 34,95	€ 27,21	€ 27,50	€ 37,15
commercieel	€ 92,60	€ 79,66	€ 66,50	€ 97,10	€ 79,01	€ 135,00	€ 175,00
Gymlokalen							
onderwijsgebruik	€ 7,10	€ 9,54	€ 16,80	€ 10,75	€ 7,55	€ 9,90	€ 13,60
commercieel	€ 12,30	€ 15,71	€ 16,80	€ 10,75	€ 15,66	€ 9,90	€ 13,60
Sportvelden per seizoen							
voetbalveld	€ 6.383,05	€ 3.178,00	€ 4.084,02	€ 7.628,78	€ 6.450,94	€ 4.088,00	€ 4.126,50
korfbalveld	€ 1.859,45	€ 502,00	€ 6.126,03	n.v.t.	€ 1.232,08	€ 457,00	€ 2.475,90
handbalveld	€ 2.816,55	€ 732,00	€ 2.042,01	n.v.t.	€ 568,87	n.v.t.	€ 2.063,25